

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Rossz termés, rossz árak.

Budapest, augusztus 11.

(A) Miklós Ödön országgyűlési képviselőnek egy fölterjesztése, amelyet a kereskedelmi és a földművelésügyi miniszterekhez intézett, azzal a jelenséggel foglalkozik, hogy a budapesti tőzsdén a határidő-üzletárai éppen most, az aratás alatt, állandóan nagyobbak a készáruüzlet árainál; és kutatja az okait annak a feltűnő dolognak, hogy a rossz termés mellett is alacsonyak a buzaárak. A diagnózist a memorandum, amely a minap került nyilvánosságra, egész helyesen állapítja meg. Egészen helyes az, hogy nagy kiviteli malmaink vásárló ereje dönti el az ország buzaárát és minthogy ezekben a malmokban már hónapok óta majdnem annyit liszt van felhalmozva, mint amekkora az országnak a vámkülföldre való egy évi kivitele, természetes, hogy a malmok nem bírják egész őrlelésségüket kihasználni, s így vásárló kedvük a minimumra szállott alá. Ez a főoka annak, hogy buzaáraink érthetetlenül kicsinyek, ámbar alig 35 milliót tevő hazai termésünk mellett a németországi, északamerikai, oroszországi és romániai termések is rosszak; és bár Szerbiából alig 800.000 métermáza buza behozatala előtt állunk, ez az aránylag csekély mennyiségű buza is elegendő arra, hogy a buza árát lenyomja.

Amde amilyen helyesen állapítja meg a memorandum a baj okát, épp olyan téves nyomon jár az orvoslás módjának fölkeresésénél. Azt javasolja ugyanis, hogy a finomliszt-kivitel lehetővé tétele végett a fumei liszt-kivitelre főnálló kedvezményes tarifák leszállíttassanak, illetve kivételesen maximum 600.000 métermáza legfinomabb nullás és egyes magyar lisztnek a kivitele három hónapra, a jelenlegi mintegy 58 krajcáros fumei kiviteli liszt-tarifája Budapesttől Fiuméig 50 krajcárral mérsékeltessek.

Igy a magyar államvasut, melynek — vonatokat számítva — önköltsége egy vagon liszt után Budapesttől Fiuméig kitesz körülbelül 46 krajcárt, ráfizetne a 600.000 métermáza külföldre viendő magyar lisztnek 38 krajcárt métermázsanként, vagyis e címen az állam vesztesége lenne 228.000 forint. Ezzel szemben azonban föltétlenül biztos, hogy ha a közvetlen fogyasztók vásárló ereje helyreáll, annak a legalább 15 millió métermáza buzának az ára, amely a termelőtől aratáskor október közepéig, tehát három hónap alatt mozgósíttatik, legalább 50—60 krajcárral emelkednek 100 kilónként, ami a közvagyon a jelenlegi szorult gazdasági helyzetben 7½—9 millió forinttal gyarapítaná.

Ez így papíron kiszámítva minden bizonyonyal nagyon csábító. És szó sincs róla, ha a budapesti malmok mostani roppant fehér-lisztkészletüktől így módon szabadulhatnak, ez ideig-óráig emelné felvételképességüket, ami futólagosan az árak javulásában jutna kifejezésre. Két hónap múlva azonban ismét ott volnának, ahol a mádi merkantilista. Mert időközben a budapesti malmok eladatlan fehér lisztkészlete ismét oly tekintélyes mennyiségre szaporodna fel, hogy egy újabb ilyen radikális kura válnék szükségessé. A buzaárak jelenlegi siralmas alakulásának oka mélyebben fekszik, azt ilyen időleges purgativával orvosolni nem lehet. A helyzetért csakis azok felelősek, akik az ugynevezett

budapesti kartell-malmok ellen megindították a hajszát. Ennek a hajtóvadászatnak végeredménye az őrlelési forgalom eltörlése volt. Ennek következményeképp pedig azt látjuk, hogy fehér lisztjeink az országban rekednek. Megbénították a budapesti malmok akcióképességét, nem gondolván meg, hogy ezek a malmok mily nagy szerepet játszanak hazai buzánk értékesítésében. Egy időre lehetne segíteni a bajon a Miklós-féle módszerrel, ámbar ma még az is kétséges, hogy az 50 krajcárnyi fuvarengedmény lehetővé tenné-e a kivitel. De feltéve, hogy ez a kedvezmény csakugyan megelénítené a kiviteli forgalmat, állandó javulásra csak akkor volna kilitás, ha az agyonócsárolt őrleléskészítési forgalom reaktiváltatnék, mert csak ez lehetne az a biztonsági szelep, amely a fehér lisztnek összterelődését megakadályozhatná.

Haladást jelent mindenesetre, hogy agrárius részről is kezdenek foglalkozni a budapesti malmok helyzetének javításával. Hiszen eddig árak az oldalról csakis ellenségeskedést tapasztaltunk irántuk. Kezdi az agráriusok végre belátni azt, hogy virágzó mezőgazdaság karöltve jár a malomipar felvirágzásával.

Az agráriusok egy másik csatakiállítását is halomra dönti Miklós Ödönnek egy állítása. Ugyanis azt konstatálja, hogy a határidő-buza ára magasabb, mint ahogy a készáru lehet értékesíteni. Már megelégednek azzal, ha amannak a nivójára lehetne emennek az árát emelni. Határidő-ár, jöjjön el a te országod! Eddig folyton azon lovagoltak, hogy a határidőre eladott papirbuza ára nyomta a készáru értékét. Pedig ime ellenkezőleg áll a dolog, mert a szilárd határidő-üzlet állandóságot biztosít a készbuza árának és ezt tartja most is. Fényesebben még nem cáfoltak meg agrárius jelszót agrárius részről. És ennek dacára még mindig egyik sarkpontja az agrár programnak a határidő-üzlet eltörlése. Különben az őrlelési forgalom megszüntetése is benne volt e programban és ennek fényes következménye gazdáink mostani szánandó helyzete. Hiába, csak saját kárán tanul a magyar.

BELFÖLD.

A választások előtt. Herceg Ferenc országgyűlési képviselő ma tartotta beszámolóját Verseczen a Hungária-kertben, amelynek minden zugát megtöltötte az óriási számban megjelent lelkes közönség. Egyesek sikertelen nemzetiségi propagandájával szemben a verseczi polgárság megragadja az alkalmat, hogy lelkesen tüntessen Herceg Ferenc mellett. Zoffmann Sándor pártelnök megnyitván az ülést, felolvasta a párt üdvözlő távirataira érkezett következő válaszokat:

Ragaszkodásuk és bizalmuk szíves nyilvánítása ösztönzi örömmel tölti el. Fogadják érte hálás köszönetemet. Kérem becses támogatásukat a jövőre is.

Szék Kálmán.

Szíves megemlékezésüket és figyelmüket ösztönzi köszöni Darányi.

Azután Herceg Ferenc elmondta beszámolóját, melyet a hallgatóság mindvégig nagy figyelemmel és élénk tetszéssel kísért.

A sárosmegyei héthársi választókerületben, Szinyey-Merse Pál országgyűlési képviselő a legutóbbi napokban meleg ovációkban részesült. Berzeviczy Albert saját házában, Berzeviczen, a kerületben időző képviselő tiszteletére ebédet adott, melyen a környékbeli birtokosok: a Semracsányiak, Berzeviczyok, Szinyeyek, továbbá a római és görög-katolikus lelkészek s több körjegyző vettek részt.

A pohárköszöntők sorát a házigazda nyitotta

meg, élte Szinyey-Merse Pált aki kerülete bizalmára méltónak bizonyult, s kire a kerület megnyugvással bízhatja a jövőben is a mandátumot. A felköszöntőre az ünnepelt meghatottan felelt, biztosítva a megjelenőket, hogy mindig különös kötelességének fogja ismerni a kerület minden speciális érdekét, amennyiben azok a közérdekkel összeegyeztethetőek, buzgón támogatni. A nagyszámú vendégsereg lelkesen megéllezte a képviselőt.

Berzeviczy Albert vendégei nevében is, üdvözlő táviratot küldött Szék Kálmán miniszterelnöknek, biztosítva őt a héthársi kerületben Szinyey-Merse Pál körül csoportosuló szabadelvűk tántoríthatatlan ragaszkodásáról. Szék Kálmán miniszterelnök az üdvözlőre szívélyes táviratban válaszolt.

Dészen ma Jósika Samu elnöklésével a szabadelvűpárt értekezletet tartott, amelyen a szolnok-dobokamegyei választókerületekre nézve megejtették a képviselőjelöléseket; egyhangulag újra jelölték Nagy-Ildonán Simó Lajos, Nagy-Iklódon gróf Wass Béla, Bethlenben gróf Bethlen Bálint, Szamosújváron Molnár Antal, Széken Maléter Zoltán jelenlegi országgyűlési képviselőket. Az értekezlet Szék Kálmán miniszterelnöknek meleg hangú üdvözlő táviratot küldött; báró Podmaniczky Frigyes, az országos szabadelvűpárt elnökét szintén táviratilag üdvözlötte az értekezlet.

A Pozsony városi szabadelvűpárt tavaly elhalt elnöke, gróf Esterházy István helyébe Günther Vilmos kir. tanácsost választotta meg elnökévé. Günther lendülettel beszédében köszönte meg a beléje helyezett bizalmat és megígérte, hogy rajta lesz, hogy fényes nevű elődjének helyét legjobb tehetségéhez képest töltsé be.

A gyermekmenhelyek államosítása. A gyermekmenhelyek államosítására irányuló munkálatok rohamosan haladnak előre s a nagy reform előreláthatólag már nem sokára a megvalósulás stádiumába jut. Ruffy Pál kormánybiztos vezeti a tárgyalásokat a Fehérkereszt-Egyesület központjával és vidéki fiókjával s ez ügyben a napokban Szombathelyre is utazik az előzetes tárgyalások lebonyolítása céljából.

Kiállítás Kecskeméten.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Kecskemét, augusztus 11.

Minden tekintetben komoly elismerésre számított az a munka, amelynek ünnepét ma ünnepli Kecskemét város törvényhatósága és vidéke. Javarszében öt nagy alföldi város, Kecskemét, Nagy-Körös, Czegléd, Halas és Fegyverhaza mutatta be ipari és gazdasági munkásságának eredményeit azon a kiállításon, amely ma Kecskemétvidéki kiállítás címmel állt dr. Nagy Ferenc kereskedelemügyi államtitkárnak, mint a kormány képviselőjének jelenlétében megnyílt. A megnyitási ünnepen elhangzott nyilatkozatok jelentősége pedig bizonyára túlterjed a közvetlenül érdekelt vidék határain, mert nemesak hogy a különféle gazdasági ágak teljesen egyöntetű törekvéseiről tett tanúságot, hanem a mellett a gazdasági létünket fenyegető áramlatokkal szemben a nemzeti munkára való szervezkedés jólesét keltette.

A megnyitási ünnep, amelynek rendkívül szép idő kedvezett, délelőtt 10 óra után kezdődött. Ekkor érkezett meg a budapesti gyorsvonattal dr. Nagy Ferenc államtitkár, Seterényi József miniszteri tanácsos, Lode Rezső iparfelügyelő és dr. Szentmiklóssy Elemér titkár kíséretében. A felbőgözött pályaudvaron Kada Elek, Kecskemét város polgármestere üdvözlötte az államtitkárt, mire a vendégek a felbőgözött utcákon keresztül a kiállítás területére vonultak, amely előtt „Isten hozott!” felírású diadalpau állott.

A kiállítás egy nagyobb tanintézet épületében, valamint az azt környező térségben van elhelyezve. A kiállítás területén már nagy számban gyülekezett a vidék értelmiségének színe-java, élén Beniczky Ferenc pestmegyei főispánnal; ott voltak továbbá Nagy Mihály, Holló Lajos és Pichler Győző országgyűlési képviselők, Beniczky Lajos Pestvármegye alispánja, gróf Keglevich Gábor, a pestmegyei gazdasági egyesület elnöke, Kovács Gyula a kereskedelmi múzeum igazgatója, Gelléri Mór kir. tanácsos és Czettel Gyula

az országos iparegyesület képviselőjében, Györgyi Kálmán az országos iparművészeti muzeum főtitkára stb. A nagy sokaság szürkeségébe élénken vegyült bele a nagy számban jelenvolt hölgyek öltözékének szinpompája.

A dalárda a Kölesey-himnusz énekelte, mire Pataky Imre ipariskola igazgatója, mint a kiállítási rendezőbizottság elnöke, lendületes szavakban kérte fel az államtitkár a kiállítás megnyitására.

Dr. Nagy Ferenc államtitkár erre következőleg válaszolt:

A kereskedelemügyi miniszter ur ő exce lenciájának megtisztelő megbízásából nekem jutott a szerepe, hogy e kiállítást a kormány képviselhessem. Ez alkalomból legyen szabad az a reményemem kifejeznie, hogy az ilyen vidéki kiállítások nem egyszerű látványosságok, amelyek legelőbb az idegenforgalom emelésére volnának hivatva. hanem főelőjelük egyrészt az, hogy közvetlenül is demonstrálják a közgazdasági termelés különféle ágaihoz szoros kapcsolatát. másrészt az, hogy ösztönözzenek a hazai piacoknak versenyképes hazai termékekkel való ellátására és ez által az idegen termékek lehető visszacsorítására. Ebben látom én hazánk közgazdasági jövőjének alapját. Magyarország, igaz, életének gyökereit első sorban a földművelésben találja; de ezt kell hogy kiegészítse az ipar és a kereskedelem. Ha az ilyen kiállítások, mint ez is, bebizonyítják, hogy megvan a képességünk magyar ipar teremtésére, nyugodtan nézhetünk a jövőbe; ha azonban elveszítjük a bizalmunkat e tekintetben, akkor bizony sötét jövő várhat mi reánk, mert egyoldalú közgazdasági szereplés mellett a mai világban nem leszünk képesek prosperálni. El bennem a remény, hogy ez a kiállítás meg fog felelni a reá váró hivatásnak; hogy amidőn alkalmat nyújt arra, hogy egymástól tanuljunk, önbizalmunkat erősítsük a közönségre is azt a hatást gyakorolja, hogy amit itthon megszerezhetünk, azt keresse ki magában a hazában.

Ezzel az érzéssel a kiállítást megnyitottnak nyilvánítom. (Lelkes éljenzés.)

Ezután az államtitkár és kísérete a kiállítás megtekintésére indult, általában mindenütt az egyes szakcsoportok elnökei és elgádói kalauzolták. Különösen felkeltették az államtitkár figyelmét a szép asztalos munkák, a működésben lévő különféle munkagépek, a segéd- és tanoncmunkák, a rézműipar és szövőipar, az úgynevezett „Rongyos egyet” által szegény iskolás gyermekek felruházása céljából fenntartott ruházati ipar, az agyag- és különösen az agyagkályhagyártás stb.

A ruházati ipar, a szűcsipar, a szíjgyártóipar, a műfestészet, a könyvnyomda- és könyvkötőipar termékei is mind leköttették az államtitkár érdeklődését.

A vakok által kiállított gyönyörű fonott munkák a kecskeméti siketmák és vakok intézetéből kerültek ki. Remek női kézimunkákat állított ki a kecskeméti jótékony nőegyesület női ipariskolája. A kecskeméti országos tanítói árvaház is szép kiállítással szerepel.

A Kiskunhalason tartott téli háziipari tanfolyamból szintén csinos kiállítási tárgyak kerültek elő. A lésűs-kelekötő-, művirágipar termékei mind megragadták az államtitkár figyelmét.

Rövid pihenő után a gazdasági gépek és eszközök kiállítását tekintette meg az államtitkár. Itt gróf Keglevich Gábor, a pestmegyei gazdasági egyesület elnöke, fogadta és üdvözölte, hangsúlyozva, hogy a kiállítás ezen részével kiválóan demonstrálni akarják a gazdák, mennyire életérdeklüknek tekintik őket is a mezőgazdaságnak az iparral való kapcsolatát és párhuzamos haladását.

Hosszabb időzött az államtitkár a budapesti első magyar gazdasági gépgyár részvényszerűségi kiállításánál, ahol Keiner igazgató szolgált magyarázatokkal. A kiállított gépek közt kitűnnek a cseplőgépek 2½, egész 10 lóerejűig, a magánjáró gép, amely a cseplőt hajtja, vontatja és ott a kiállításon bemutatott gőzeket húz, amely két méter széles földsvot szánt föl egyszerűre; azonkívül ott látjuk a gyár készítményei közt egy kétjárú liszt-osztályozó gépet, amely a malomipar terén nagy hódítást tett. Az államtitkár behatóan érdeklődött a gyár üzeme felől és örömet fejezte ki azon, hogy a gyár így szépen képviselte magát.

Mint minden gazdasági kiállításon, itt is feltűntek Kühne E. mosonyi gazdasági gépgyár gyártmányai. A híres cég a gazdasági gépeknek és eszközöknek egész sorozatát mutatja be, mint vetőgépeket, kitűnő minőségű ekéket, új rendszerű Laacke-féle boronákat, gabona-tisztító gépeket, konkoly választókat, borsajtókat, legújabb rendszerű szőlő-zuzókat és mindenemű takarmány-készítő gépeket. Az államtitkár élénk érdeklődéssel tekintette meg a cég kitűnő gépgyártmányait és örömmel értesült Liptay üzletvezetőtől, hogy a gyárat sokoldalú eltolgatlaga következtében tetemesen megnagyobbították.

Hódmezővásárhely feletti iparát dícséri Kalmár és utóda ottani szaktársait kiállítására. Az országzerte ismert cég többféle szelelő rostát mutat be, amelyek ez idő szerint legjobb és legolcsóbbak. Kötűnek köztül az államtitkár által is megdicsért „Kalmár-féle légturbina-val ellátott rosták”, továbbá az eredeti Kalmár-féle rosták, amely gyártmányokat a gazdák közönsége mint jó gabonatisztítókat már rég ismeri.

Méltán elismerést érdemel az új-gyógyi (Békésmegye) Lacay és Fekete-cég, szabadalmazott vajakba illeszthető teszkolark-alaku verőcékekkel ellátott cseplő-

dob és koszkészítők szabadalma. Az előnyösen ismert cég e szabadalma már országzerte feltűnést keltett, mert a a Lacay-féle szabadalmazott dob-rendszer főszereplése oly egyszerű, hogy bármely gépész egyszerű látásra felismeri. A legtöbb nagyuraldalomban már használatban vannak, és pedig kitűnő sikerrel.

A budapesti Schottola Ernő-cég szőlészeti és pince-gazdasági gépeket és eszközöket állított ki, ezek közt a már sok kiállításon nagy díjakkal kitüntetett szőlőzuzó-gépek amelveknek önálló szerkezete a szakkörök közt páratlan elismerést aratott, ott látjuk a Duplex központú szőlő-bogyózó- és zuzó-gépeket, eredeti francia borsajtókat, kettős nyomású Duplex borsajtókat, Piccoló borsajtókat, a Hercules egyetemes szőlőborsajtókat gőzerőre berendezve, hidraulikus bor- és gyümölcsajtókat, azonkívül még a legkülönbözőbb rendszerű borsajtókat amelyek úgy előszerűségüknek, mint olcsó árúknál fogva általános elterjedésnek örövendek. Az államtitkár sokáig magyarázta magának a cég képviselőjével a kiállított tárgyak szerkezetét, kezelési módját és ismételt a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a cég gyártmányairól és arról az ádozatkészességéről, amelyenl fogva egyetlen egy hazai kiállítástól sem hiányzott.

A kecskeméti vidéki kocsigyártók munkáinak bemutatása után az államtitkár befejezte tanúságos és érdekes szemlélését.

A kiállítás megtekintése után az államtitkár és kísérete résztvett a kiállított díszelőjében, amely a Beretvás-szálló nagytermében folyt le. Az első telkőszöntőt Beniczky főispán mondta a királynak, a második Kadá Elek polgármester Darányi és Hegedűs miniszterekre, miután előbb utalt a nyugatról fenyegető veszedelemmel szemben az egyöntetű gazdasági szervezkedés szükségességére. Nagy Mihály orsz. képviselő Nagy Ferenc államtitkár köszöntötte föl.

Az államtitkár nagy figyelemmel hallgatott beszédében hangsúlyozta a gazdasági tényezők harmonikus együttműködésének szükségességét.

Legyünk az iránt tisztában — egymond — hogy Magyarországnak, ha el akarja foglalni az őt megillető pozícióját, át kell alakulnia agrárius államból ipari és kereskedelmi állammá. Egy-é Magyarországnak jövője nem lehet; nem lehet azon egyszerű oknál fogva, mert Magyarországnál sokkal erősebb és nagyobb agrárius államok vannak, amelyek Magyarországot ezen a téren teljesen legyőzik. Feltétlenül szükséges tehát, hogy kiegészítsük gazdaságunkat az iparral, különösen, hogy nyertserményeinket magunk dolgozzuk föl. Csak az a politika a helyes, amely ezeket a különböző gazdasági tényezőket összhangba tudja hozni. Sokat beszélnek arról, hogy az egyik agrárius, a másik merkatilista stb. bár tulajdonképpen mindegyiket a magunkénak vallhatjuk. Én is agrárius vagyok és ezt az egész kormányról is elmondhatom; de rosszabb agrárius az aki egyoldalulag kultiválja a mezőgazdaság érdekét és még mesterséges ellenlélekkel felidőzésére is hajlandó, mint az, aki a mezőgazdaságot erős, gazdag, hatalmas iparral és kereskedelemmel óhajtja kiegészíteni. De ha a szétvadász politikáját követjük, ha egymást gyanusítjuk, ha aláassuk egymás létélételét, ezzel csak gyöngítjük önmagunkat. Émlékeztet Keckeméti városának az ipari és kereskedelmi törekvések terén is dicső hagyományaira, amelyek már Londonig is teremtettek keckeméti termékeknek kivitel. Keckeméti városának és a szomszéd városoknak felvirágzására emeli poharát. (Élénk, hosszas éljenzés.)

Felköszöntök mondtak még Csász József, dr. Szeless József, Beniczky alispán, Vámos Béla főkapitány, gróf Keglevich Gábor, dr. Saterényi József, Eötvös Nagy Imre és Jancsó Dezső.

Az államtitkár később megtekintette a szép városházát, és új színházat, az országos tanítói árvaházat és délután 6 órakor kíséretével visszautazott a fővárosba.

A kiállítást egész nap nagy közönség nézte. Darányi és Hegedűs miniszterek szintén bejelentették, hogy meg fogják tekinteni. Délután térzene, este fényes néppünnyepély volt a városi műkertben.

KÜLFÖLD.

Frigyes császárné halála. A kronbergi templomban ma délután gyászünnepe volt az elhunyt Frigyes császárnéért. A koporsót tegnap este fél 10 órakor harangzúgás közt vitték a friedrichshofi kastélyból a templomba. A menet élén és oldalán katonák és fáklyavivők mentek. A koporsót 12 altiszt vitte, mögötte Vilmos császár ment egyedül és utána a többi gyász kíséret. Negyed 11 órakor a templomba ért a menet, mely előtt díszszázad állott zenével és zászlóval. Miután a koporsót letették a templomban, belépett Vilmos császár, a császári hercegek a fejedelmi személyek és Bülow gróf birodalmi kancellár. A halott beszentelése után Vilmos császár és a többi jelenlevők letérdelek imádkozni. A császár azután koszorút tett a koporsóra, mire elhagyta a templomot és visszatért Homburgba. A mai gyászünnepegre ma délielt megérkezett az elhunyt császárné testvérbátyja: az angol király és királyné, Viktória hercegné és Miklós görög herceg. A pályaudvaron a nyolcvanadik ezred díszőrsége zászlóval állott fel. Üdvözlésükre megjelent a császár, a császárné, a három legidősebb herceg, a kíséret,

Bülow gróf birodalmi kancellár és Waldersee gróf tábornok. Midőn a vonat berobogott, a díszszázad tisztelgett. A felségek rendkívül szívesen üdvözölték egymást. Miután a díszszázad előtt elhaladtak, a császári pár a királyi párt a Park-Hotelbe kísérte. Vilmos császár aki angol egyenruhát viselt, Alexandr királynéval az első kocsiban ment. Edvárd király a gárdádragonyosok egyenruhájában Augusta Viktória császárnéval követte őket. A gyászünnepegy délután 4 órakor kezdődött. A friedrichshofi kastélytól a kronbergi templomig katonaság állott sorfalat. Miután a császár, az angol királyi pár, a badeni nagyherceg és neje, Frigyes Vilmos trónörökös, a hercegek és a többi fejedelmi személyek a koszorúkkal borított koporsó mögött egy oltárfülkében helyet foglaltak, a kar egy gyászdal énekel, mire Dryander udvari főkaplán misét mondott. A második ének alatt Agost Vilmos és Adalbert hercegek kivont karddal előléptek és a koporsó lábánál a díszőrség közt foglaltak helyet, míg Frigyes Vilmos trónörökös és Eitel Frigyes herceg a koporsó fejénél, Dryander udvari lakész mellett állottak. Dryander újabb imádságban megemlékezett a császárné súlyos szenvedéseiről és megpróbáltatásairól, aki pedig gazdag képességekkel felruházva hivatása betöltésére boldogan és boldogítva élt lére, a nagy szenvedő oldalán. Azután a beszentelés következett, amely alatt a csapatok dobpergés és kürtszó mellett tisztelegtek. A Miatyánk után a kar a „Légy hű mindhalálig” című dalt énekelte, mire a csapatok újból tisztelegtek. Ezzel az ünnepegy véget ért.

Crispi.

Nápoly, aug. 11. Crispi ma este 7 óra 45 perckor meghalt.

Crispi volt az olasz szabadságharc és az olasz egység egyik legerősebb kovácsa. Eletrajza csaknem teljesen magában foglalja a modern Olaszország történetét, amelytől neve el nem választható. S amint az egyesítési harcok tüzeben Itália hősei először a forradalmi respublika véres zászlaját lobogtatták s aztán az alkotás korszakában áttértek a monarchia hívei közé, ugy alakult át Crispi is a legszélsőbb köztársasági vezérből II. Viktor Emánuel és Umberto hűség miniszterévé. *La republica ci divide, la monarchia ci unisce* — ez volt híressé lett jelszava. S alkotott és fáradozott mindkét korszakában. Előbb meggazdagította az olasz királyságot szép darab területekkel: Sziciliával és Nápolylyal. Azután a nagyhatalmak közé emelte külföldi politikájával, a hármasszövetség erősítésével. Tíz év vére, amely a forradalmak hevében megtanult forni és kitörni, igaz, nem egy kalandba sodorta őt és vele hazáját, ami sokszor a közvélemény legélesebb kritikáját provokálta. De tagadhatatlan, hogy az akkori Olaszországnak szüksége volt egy erős, elszánt, majdnem condottiere-jellemű politikusra, aki kiméletlen tud lenni Olaszország számos ellenségeivel, különösen pedig a Vatikánnal szemben. Makacs liberalizmusát nem törték meg az évek s Olaszországnak sokszor szomorura vált sorsa. Ebben a pontban Crispi nem engedett soha sem. Most, koporsójánál, bizonyára elhallgatnak ellenfelei és csak államférfiai hasznos erényeit fogják kiemelni.

Nápoly, augusztus 11.

Crispi halálánál jelen volt családja, legbensőbb barátai és rokoni. A halál híré azonnall megtáviratozták a királynak, az özvegy királynénak és az állami főméltóságoknak. A lapok azt írják, hogy Crispi holttestét hajón Palermóba viszik, ahol a város ünnepes temetését készít elő. Híre jár, hogy Crispi végrendeletében megnevezett egy politikai személyiséget, aki iratait átnézzo és emlékiratait közzétegye.

Crispi élete.

Francesco Crispi 1819. október 4-én született Riberában, Sziciliában. Már tizenöt éves korában beiratkozott a palermói egyetemre, ott ügyvédi oklevelet szerzett s csakhamar résztvett a Bourbonok ellen szított mozgalmakban. Palermóban azonban túlságosan nyomozott volt a rendőrség és ezért Nápolyba költözött, ahol még erőteljesebben folytatta a Bourbonok ellen való agitációt. Az 1848. főkölés hírére hazasielt Sziciliára és mint forradalmi biztos, majd hadügyminiszter tevékeny részt vett a szabadságharcban, melynek leverése után a Bourbonok boszúja elől Franciaországba menekült. 1860-ban előkészítette Garibaldi szicíliai expedícióját és maga is az ezer marsalai hős közé tartozott. 1861-ben meg-

választották képviselőnek. A Consorteria feloszlása után az új többség Crispi emelte az elnöki székbe. 1877-ben ellátogatott Párisba, Berlinbe és Gasteinba, hol Bismarckal bensőbb ismeretséget kötött. 1877. december 28-án versenytársának, Nicoterának utóda lett a miniszterelnökségben, de Crispi hatalma is csak rövid ideig tartott. A volt Consorteria tagjai, a klerikálisok és néhány apróbb déli-olasz frakció különböző okokból ellene fordultak és midőn 1878. februárjában bigamiával is vádolták: a felháborodott közvélemény Crispi lemondásra kényszerítette. 1887. márciusában a Depretis-minisztériumot kívánta vád alá helyezni. Ekkor Depretis, hogy támadásaitól szabaduljon, fölvetette a saját minisztériumába és a belügyi tárcát bízta Crispire. Midőn pedig Depretis július 20-én meghalt, Crispi lett utóda a miniszterelnökségben és egyuttal a külügyi tárcát is elvállalta. Ekkor a volt forradalmár szegre akasztotta elveit és barátja lett a hármasszövetségnek és Ausztriának. Hogy az osztrák-monarkia, Németország és Olaszország közötti barátságot még bensőbbé tegye, ismételten meglátogatta Bismarckot és Kálnoky minisztert; 1899-ben pedig Umberto királyt Berlinbe kísérte, mely alkalommal a keteke sasrenddel tüntették ki. A francia szövetséggel ellenben a radikális és szocialista párt bosszantására teljesen szakított, sőt 1889-ben a francia köztársasággal folytatott kereskedelmi alkudozások is megakadtak. Caporali nevű radikális Nápolyban (szept. 13.) merényletet követett el Crispi ellen, akin azonban csak könnyű sebet ejtett. A választások ezen egész idő alatt 1891-ig mindig Crispi diadalával végeztek. A képviselőházban különösen az erythraei gyarmat berendezése és a Menelik abisszini királlyal 1889. május 2-án kötött szerződés miatt kelt ki ellene az ellenzék. Az effőlött 1890. márciusában támadt vitában a képviselőház 183 szavazattal 55 ellenében bizalmat szavazott Crispinek. Midőn Crispi a Rómában alakult „trieszti és trienti bizottság”-ot feloszlatta, az irredentista és radikális sajtó az „osztrák bérencet és renegát”-ot támadta, de a többség ekkor is helyeselte eljárását. A november 30-ikán megválasztott 508 képviselő közül 392 a kormány programját vallotta, de az 1891. január 20-ikán megnyitott képviselőház az évi hiány alábbszállítására végett a hadügyi költségvetésből is törölt. Crispi ellentel mértéktelen örmére január 31-ikén beadta lemondását.

Giolitti bukása után, 1893 decemberében a király megint Crispire bízta az új kormány alakítását és ekkor Crispi az elnökségen kívül a belügyi tárcát vállalta magára. A Szicília szigetén és Közép-Itália számos helyén meg-megújuló munkásmozgalmakra Crispi az ostromállapot elrendelésével felelt (1894). A külügyi politika terén Crispi mindvégig szószóloja volt a hármasszövetségnek és ezzel összefüggésben ellenezte a hadsereg létszámának alábbszállítását, dacára annak, hogy a pénzügyi helyzet egyre rosszabbra fordult. A közigazgatás terén ellenben kívánt megakartatásokat, csak hogy ilyenekről még a vakon engedelmesködő többség sem akart hallani és midőn Crispi a szóbar hevében a kamarát rendkívüli eszközök alkalmazásával merete tenyegetni, a kamara a minisztériumot 1894. június 4-én 225 szavazattal 214 ellenében leszavazta. A sokáig húzódozó válságnak az lett a vége, hogy Crispi megmaradt miniszterelnököknek a minisztérium rekonstrukciójának árán. Június hó 16-án egy Lega nevű anarkista merényletet intézett ellene, de Crispi megmenekült a neki szánt bombától. Válaszképpen szigorú rendőri rendelkezést léptetett életbe az anarkisták ellen és a párt főbb vezéreit a megjelölt helyeken internálta. 1894 végén a Banca Romana pörével kapcsolatban Giolitti oklevelek alapján azt a vádat emelte Crispi ellen, hogy őneki is részve volt a bank csalárd üzemében. Crispi most arra bírta Umberto királyt, hogy a parlamentet előbb (december 15.) elnapolja, majd pedig feloszlassa, amivel azonban édeskeveset nyert. Az 1895. januáriusi hivatalos presszióval és megvesztegetéssel rendezett választásokban ugyan megint többséget teremtett magának, de az ellenzék támadásaitól nem birt már menekülni. Cavallotti hosszú bünlajstromot lobbantott szemére s a szélső balpárt mindaddig támadta, mígmen az Abissziniából Barateri vereségéről érkező hírek a Crispi-kabinetet (március) elsöpörték. Ezzel Crispi nyilvános pályájának vége szakadt. Hívei ugyan az 1897. márciusi választásokban Palermóban újabb képviselőnek választották; politikai hatalmát azonban nem nyerte többé vissza. Hasztalan iparkodott a milazzói hősöknek szánt szobor leleplezése alkalmával az ellene zúdított vádak özönétől megszabadulni, a megérdemelt népszerűtlenség átka oly mértékben nehezedett rá, hogy Umberto király nem merete őt többé a kormányynyal megbízni. Csak szűkebb hazájában, Sziciliában akadtak még emberek, akik az 1848-iki szabadságharc 50-iki éviördulója alkalmával (1898. január) áhitattal hallgatták emlékbeszédét. Két héttel később a képviselőház Crispinek egy más szennyes

ügyét tisztázta. Kitént ugyanis, hogy Crispi Favilla bankigazgatótól, illetőleg a Banca di Napolitól és más, a kormánytól függő bankoktól választási célokra 600.000 lírát vett kölcsön. A kamara e miatt március 13-án 207 szavazattal 7 ellenében politikai megrovásban részesítette volt bálványát. Crispi erre mandátumát megint letette, de Palermóban újra megválasztották. Azóta Crispi és egykoron nagyon befolyásos (második) neje ellen váltóadósságok miatt is indítottak vádkeresetet. A kamarában hónapokon át nem szólt fel, de midőn a Pelloux-minisztérium, hogy Khinában szenvedett kudarcát takargassa, a Rudini-kabinetet kompromittálta, Crispi (1899. május 2.) a hivatalos aktáknak a nyilvánosság elé való hozatala ellen tiltakozott s ezzel a Pelloux-minisztérium bukását siettetette. 1899. október 4-én 80-ik születésnapját ülte meg Palermóban, régi szicíliai barátjai körében. II. Vilmos császár táviratilag tolmácsolta szerencsekívánatait.

Crispi Magyarországon.

Crispi egy ízben Magyarországon is járt, még pedig rendkívül fontos politikai küldetésben. 1877. októberében történt ez, amikor mindenki európai háborútól tartott és a nyughatatlan balkán-népek ismét forrongtak és lesték a háborúból nekik kijutó koncot. Ezalatt dörögtek az orosz és török ágyúk és mindenki leste az egyenlőtlen harc következményeit.

Viktor Emánuel király ebben a viharos időben Crispi titkos misszióban Londonba, Berlinbe és Bécsbe küldötte. A király az ő külügyi terveit ritkán készítette elő külügyminiszterével és diplomatáival: inkább arra való külön megbízottakat használt erre.

Crispi Berlinből, ahol egy nagy feltűnést keltett tősztal vontá magára a politikusok figyelmét, Bécsbe utazott, hogy gróf Andrássy Gyulával értekezzen. De nem találta ott a grófit, aki épp akkor Tisza-Dobon tartózkodott. Bécsben véletlen baleset érte: egy légzsúrás folytán annyira megdagadt a jobbkeze hüvelykujja, hogy még táviratait sem tudta megfogalmazni. Bécsi barátait tehát arra kérte, ajánljanak neki valakit, aki a kényes tartalmu, titkos jegyű táviratfogalmazványokat leírni kész s egyuttal közvetíti az Andrássyval való találkozását. Ott Öváry Lipótot ajánlották neki, régi garibaldistát, volt nápolyi lapszerkesztőt, a magyar tudományos Akadémia kitűnő tagját, mint aki a legalkalmasabb az ilyen kényes missziók teljesítésére.

Crispi Budapestre érkezett, de mindjárt a pályaudvaron arra figyelmeztette őt Öváry, hogy a berlini tősztal nagyon rossz benyomást keltett Magyarországon és a magyarok zokon veszik az olaszoktól, hogy odalenn oly hevesen agítálnak az oroszok mellett s a törökök ellen.

— Ha azt akarja, hogy itt céljait hoz képest szívesen fogadják — mondta neki Öváry — úgy jó lesz, ha előbb három pontra vonatkozólag felvilágosítást ad, amit aztán lenyomatok egy hírlapban, interview formájában.

Crispi ráállott.

— Mi az ön véleménye *Triesztre* vonatkozólag? — ez volt az első kérdés.

— *Trieszt*? — *Trieszt* nagyon kevésbé érdekel minket. Olaszország ambiciója nem *Triesztre* irányul — válaszolt Crispi.

— Hát *Tiroból* mint vélekedik?

— Kétségtelen, hogy *Tirol* olasznyelvű vidékeit szívesen bekapcsolnók határaink közé, de kardot nem rántanánk értük. Ausztria most szomorú pénzügyi viszonyok közt van: talán megvásárolhatjuk azokat a vidékeket pénzen. Ha nem sikerül az alku, úgy nem marad egyéb tennivalónk hátra, mint hogy a mostani határainkat kellőképpen megerősítsük.

— Es a *fiumei kérdés*?

Crispi elnevette magát:

— Kedves uram, *Fiuméhez* éppen semmi közünk sincs.

Öváry e beszélgetés szövegét lenyomatta a *Honban*. Ez oly jó hatást keltett, hogy a legkiválóbb magyar politikusok szívesen léptek érintkezésbe Crispivel, sőt távozása előtt *parlament banket* is adott neki.

Andrássy Gödöllőről október 19-én Budapestre jött, Öváry rögtön hozzávezette Crispi. Két ízben tárgyaltak, az egyik beszélgetés csaknem négy óra hosszat tartott. A vendéglőben aztán Crispi elővette chiffre-könyvét és hosszú táviratot mondott tollba Övárynak. A távirat egyenest a király személyére volt címezve: *A sa Majesté Victor Emanuel, Cuneo*.

Ábban az időben természetesen senki sem tudta, miről tárgyalt az olasz és a magyar állam férfi u hosszasán.

Csak évek múlva tudódott ki, hogy akkor *Törökország fölcsúszása körül forgott a tárgyalás*.

*

Amikor néhány évvel ezelőtt Olaszországban erőse nőtt az irredentista áramlat és Crispi hallgatagon nézte azt a campaignt, amelyet az olasz hírlapok *Trieszt* és a *Trento-vidék* birtokáért folytat-

tak, Öváry lenyomatta Crispinek fent vázolt nyilatkozatait a római *Diritto* című lapban, amelynek főszerkesztője, *Popovich*, ma az olasz udvarban *grata persona* és Montegró római ágense. A közlemény nagy feltűnést keltett, annyira, hogy Crispi jónak látta lapja, a *Tribuna* hasábjain állást foglalni. Crispi egyszerűen letagadta az egészet. A *Hon* közleménye azonban és az annak révén történt fogadtatás bizonyítja, hogy Crispi ezuttal erősen élt a diplomaták egyik privilégiumával: *letagadta az igazságot*.

Mint érdekes dokumentumot idézzük itt azokat a sorokat, amelyeket Crispi budapesti látogatása ötletéből a *Politikai Újdonságok* annak idején adott:

Crispi ur nálunk. A sokat emlegetett Crispi Francesco, az olasz képviselőház elnöke, kinek berlini, londoni és bécsi látogatását sokféleképpen magyarázzák: e hó 18-án előtt Budapestre is, valószínűleg azért, hogy gróf Andrássyval találkozzék, ki az utóbbi napokban Tisza-Dobon időzött, s e hó 19-én érkezett Budapestre.

Crispi ur számos politikai előkelőséget látogatott meg nálunk. Legelőször is a képviselőház ülésén jelent meg, hol több képviselő bemutatta magát. Crispi olaszul és franciául beszél, s ha tolmács kellett, Öváry Lipót olasz konzuli titkár teljesítette e tiszteket. Mevlátogatta Ghyezy Kálmánt, mint magyar kollegáját, Perczel igazságügyi minisztert, Tiszát, gróf Andrássyt, stb. Az igazságügyi miniszter Csemegi államtitkarral együtt várta, s a kifejlődött eszmésere egy nemzetközi egyezmény körül forgott, mely a polgári perekben hozott ítéletek kölesősítés végrehajtása tekintetében Ausztria-Magyarország és az olasz királyság között kötdendő lesz.

Mint Crispi urnak egy magyar ismerőse állítja, vendégünk azt vette észre, hogy Budapestten hidegebb fogadtatást talált, mint máshol. Magyar ismerőse erre felhozta, hogy Olaszország nagy orosz-barát hírből áll.

— Olaszország — szöjt ekkor Crispi — épp oly kevésbé orosz-barát, mint önök, azzal a különbséggel azonban, hogy nem oly török-barát, mint önök. Az olaszok a békét akarják s a békét csak a keleti-kérdés végleges megoldása adja meg. Az olaszoknak épp oly kevésbé van érdekükben, mint a magyaroknak, hogy keleten a muszka hatalom fölényre jusson. Olaszország nem is akarja, hogy a keleti kérdés kizárólag Oroszország által oldassék meg: hanem óhajta, hogy az összes hatalmak működjenek közre oly megoldás létesítésén, amely ne tegye szükségessé néhány év múlva a háboru megújítását.

Crispi a megoldást egy erős és szabad — Orosz- és Törökországtól egyaránt független népcsoportozat, — keleti konföderáció létesítése és egy a Balkánig terjedő (!) Görögország szervezése által véli elérhetőnek. A magyaroknak az olaszok irányában utóbbi időkben nyilvánult hidegségét magyarellenes elemek machinációinak tulajdonítja Crispi, valamint képtelenségnek állítja azt, hogy Olaszországnak vágya támadhatna Fiuméra vagy *Triesztre* (?)

Nem egyszer hangsúlyozá Crispi az olasz nemzet baráti rokonszenvét Magyarországra iránt s mondá, hogy a két nemzet: az olasz és magyar között, a történelem folyamán (olasz szabadságharcok) oly szilárd baráti kötelékek képződtek, melyeket semminő machinációknak nem sikerülend szétépni.

Azok közül a magyar politikusok közül, akikkel Crispi Budapestten érintkezett, már csak Tisza Kálmán van életben.

Crispi emlékiratát.

Még viaskodott a halállal Olaszország Bismarckja, amikor az olaszok már kíváncsiak voltak emlékirataira. Tudták, hogy megírta és hogy naplót vezetett, amely emlékiratának alapul szolgált. Azt mondják, hogy két vaskos kötet lesz irataiból. Sok fontos okirat van forradalom birtokában, olyanok is, melyek a szicíliai forradalomra vonatknak, azonkívül Mazzini és Garibaldi számos levele, amelyek szintén helyet találnak az emlékiratok közt. Az anyag összeállítását Crispi közvetlenül betegeése előtt bejezte, az utolsó évek megírásával pedig a család Crispi régi barátját, *Damiani* szerzetest bízta meg. Ugy volt, hogy 1891-ben megjelenik az 1848—1860-ra vonatkozó rész, de aztán Crispi hírtelen mást gondolt és visszakérte a jórészt már kinyomtatott kéziratokat. Azóta több könyvkiadó ismételten rá akarta bírni emlékiratainak közzétételére, de hiába.

Crispi szerelmi regénye.

Crispi tizenhété éves korában, amikor a palermói egyetem hallgatója volt, beleszeretett egy szegény özvegyasszony gyermeklányába, akit azután tele-

ségül is akart venni. Atyja azonban, amikor értesült fiának e szándékáról, nyomban Palermóban termett és a szerelmes egyetemi hallgatót, ki különben feléje sem nézett a tanárának, megfelelő atyai lecke után hazavitte magával. Nemsokára híre terjedt, hogy Palermóban kiütött a kolera. A fiatal *Crispi*, amikor ez a hír a fülébe jutott, aggódni kezdett szerelmeseért s egy szép napon megszökött hazulról Palermóba a szomszédjuktól kölcsön kért lovon. Mire Palermóba ért, a kolera már nagy pusztítást tett ott, sőt a leány anyja, bátyja és fiatalabb nővére is élet-halál között lebegett már. A család állapotát még siralmasabbá tette az, hogy nem volt pénz a háznál s nem tudtak szert tenni gyógyszerre. *Crispi* szintén pénz nélkül távozott hazulról s csak úgy segíthetett valamicskét szerelmeseinek családján, hogy a kölcsönkért lovat elzlogosította. Ezalatt *Crispi* szülei nagy aggodalomban voltak, nem tudták, hogy hová tűnt a fiuk. Már meg is siratták, abban a hiszemben, hogy valami koleras vidékre tévedt és elpusztult ott. Hetek múltán egy palermói ember állított be *Crispiék* udvarára egy sovány gebével. Mikor megkérdezték tőle, hogy mi jártaiban van, elmondotta, hogy „a fiatal urnak” kölcsönöt adott a lóra s szeretné, ha már megkapná a pénzt, mert nem hajlandó tovább táplálni az eleven zalogot. Ekkor tudták meg *Crispi* szülei, hogy fiuk már boldog férj s a kis Rozínával egy padlászobában nyomorog, mert nem mer haza térni. A szülők erre kénytelenek voltak belenyugodni a házasságba s haza hívták az ifjú párt. *Crispi* azonban nem sokáig élvezte boldogságát, mert fiatal felesége két év múltán meghalt.

Crispi és a franciák.

A nagy olasz államférfi soha sem volt barátja a franciáknak; sőt volt idő, amikor minden áron háborút akart velük. A francia miniszterelnök s egyszersmind a külügyminiszter is, *Goblet* volt akkor. Történt egy napon, hogy beállt hozzá igen komor arccal az olasz nagykövét s felmutatja *Crispi* táviratát, melyben ez fölpanaszolja, hogy francia vámszedők nyilvánosan meggyalázták *Viktor Emánuel király arcképét*: lyukakat ütöttek rajta és sértő dolgokat írkáltak köréje. Az olasz kormány mindezeket haladéktalanul elégtételt követelt, különben — ugymond a távirat — rögtön visszaszalítja követét. A távirat olyan határozottan volt megfogalmazva, hogy *Goblet* egy pillanatilag sem kételkedett a panaszok jogosságában s lojálisan megígérte, hogy a legteljesebb elégtétellel szolgál az olasz kormánynak, mielőtt végére jár a dolognak. Negyvennyolc óra lefolyása alatt azután a következő derült ki: A francia finákok lefoglaltak a határon egy ládát, amelyben konzervféléket akartak átsempészni. A konzerves üvegek félrevezetés okáért olajnyomatokkal voltak letakarva, amelyek véletlenül *Vittorio Emmanuele*t, a „re gentiluomo”-t ábrázolták. Már most a láda fölfestése közben a feszítő számszámmal kibőjték a király szemét és lemetszettek *Vittorio Emmanuele* hatalmas ízbajuszát. A dologról jegyzőkönyvet vetek íel a finákok s hivatalos jegyzéseiket ráírták az egyik olajnyomat hátára. Ennyi volt a provokáció. A vizsgálat eredményéről azután hangon értesítette *Goblet*, az olasz követet, hogy *Crispi*nek jó időre elmúlt kedve a hasonló fölületes panaszoktól.

HIREK.

Budapest, augusztus 11.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Augusztus 15-én új előfizetést nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A miniszterelnök találkozója.** Széll Kálmán miniszterelnök az eddigi megállapodások szerint augusztus 25-én. vasárnap fog találkozni azokkal a tanulótestülettel, kikkel 1861-ben a szombathelyi főgimnáziumban érettségét tett. A találkozó teljesen baráti jellegű lesz és Széll Kálmán miniszterelnök egyenes kívánságára az összejövetel alkalmával ki lesz zárva minden esetleges zajos ünnepség. A miniszterelnök ezt a napot teljesen ifjúkori emlékeinek óhajta szentelni.

— **Buosa a Krisztinavárosban.** A krisztinavárosi plébánia-templomban szent Krisztina névünnepeének évfordulója alkalmából vasárnap tartották meg az évente szokásos bucsút. Déllelőtt tíz órakor *Rostházy Kálmán* plébános mondotta az ünnepi misét, amelyen nagyszámú közönség jelent meg, közte a kerületi előjáróság tisztikara. Istentisztelet után nagy élénkség és mulatozás volt a templom körül rögtönzött sátrakban és a környékbeli jóhírű vendéglőkben.

— **Báró Fejérváry hazatérése.** Mint *Gasteinből* táviratozzák, báró *Fejérváry* honvédelmi miniszter befejezte kuráját és ma hazatért. A miniszter alkalmasint már holnapután Budapestre lesz, ahol 15-ikén ünneplik katonai jubileumát.

— **A déli sark felé.** Kieiből jelenti egy távirat, hogy a német birodalom *delsarki expedíciója* ma délelőtt indult el utjára a *Gaus* hajón. *Rothe* államtitkár az expedíció résztvevőinek kifejezte a császár és a birodalom köszönetét és teljes sikert kívánt nekik. *Drygalsky* tanár, az expedíció vezetője, köszönetet mondott a bucsuszavakért és a császárt élte. Ezután a *Gaus* a kikötőben horgonyzó hajók legénységeinek hurrah-kiáltásai közt utnak indult. Ami a déli sarkvidék térségében *Graham* és *Viktória-föld* mellett feljegyezve van, mint *Wilksföld*, *Kempföld*, *Enderbyföld* nagyon kétes természetű, mert ott még a felfedezőik sem jártak és nem lehetetlen, hogy az utazók csalódnának ezek áldozatul, miután jéghegyekről azt hitték, hogy földtömegek. A német expedíció mindenekelőtt tudományos állomást létesít és aztán indul tovább. Ugyanezokor egy angol, egy argentinai és egy svéd expedíció a déli sarkvidék más pontjain végzi kutatásait és így a tudományos vállalatoknak nevezetesebb értékük lesz. *Gaus* hajónak mindössze husz tagu személyzete van és három évre való eleséget visz magával. Az expedíció költségeit a német birodalom viseli.

— **Szilágyi Dezsőről.** Utolsó karlsbad-i tartózkodása alatt megismerkedett *Szilágyi Dezső* egy hölgygel, akivel aztán többször együtt sétálgattak. Ez a nő most egy bécsi újságban érdekes dolgokat mond el beszélgetésükről.

— Az Abergben, írja, reggelizés alatt ismerkedtem meg *Szilágyival*, aki állandóan ott szokott reggelizni. Elutazásom előtt való napon együtt indultunk hazafelé az erdőből. Sok mindenről beszélgetvén, egyszerre csak azt kértem tőle:

— Elég az emlék?

Szilágyi nem válaszolt mindjárt, hanem hunyorított a szemével, azonnal megértette, mire gondoltam, mert mosolygott és tagadólag rázta a fejét.

— De az olvasás és főleg természettudományi tanulmányok és aztán siker és ezt szinte áldicsóult arckifejezéssel mondta — siker kemény harc után.

— Arra értettem kérdésemet, vajjon a pusztán emlékek feltartóztathatják-e az ifjuság letűnését és az öreg kort és *Szilágyi* nemesek megértett, de azonnal meg is mondta az ellenszerét, bár megelőzőleg egészen más dolgokról beszélgettünk.

A német császár előtt lefolyt audienciájáról azt beszélt *Szilágyi*, hogy a császár nagyon érdekes kérdéseket intézett hozzá, de valamennyire meg is válaszolt; ellenben *Szilágyi* bámulta nagy ügyességét, melylyel budapesti látogatása alatt a legkülönbözőbb elemekkel érintkezett. Ilyesmit még csak I. Napoleon hozott létre. *Rudyard Kipling* írtarta *Szilágyi* a jelenkor legnagyobb írójának. Renan stilsát gyöngyszemekhez hasonlította. Később elbeszélte *Szilágyi*, mint találkozott néhány nappal előbb Abergre vezető keskeny uton egy urral, aki nem akart kitérni előle. Minthogy *Szilágyi* ment föl a hegynek s így a letelé ballagó urnak kellett volna kitérnie, *Szilágyi* sem tágitott és a két férfi nekiment egymásnak.

— No várj csak! szölt az idegen *Szilágyi*-hoz, aki erre csodálatos szeméit oly mereven és oly sokáig szegezte az idegenre, hogy az le-sütötte a magát és sarkon fordult.

Másnap véletlenül megtudta *Szilágyi*, hogy az egy idegbajos, beteg ember és azonnal eltö-kélte, hogy a legközelebbi alkalommal barátságosan megszólítja. Ugy is tett. Aztán elbeszélte nekem szeretetreméltó mosolyával, hogy az az ur azt mondta neki:

— Excellenciád nagyon ideges lehetett fiatal korában; még ma is észre lehet venni.

— **Arató-ünnep.** Töke-Terebesen szép arató-ünnepet rendeztek gróf *Andrássy* Tivadar munkásai. *Szalay* Béla tisztartó vezetője alatt a munkásoknak 800 főből álló csapata több zenekarral vonult a kastély felé, amelynek terraszán a gróf megjelent családjával együtt. A grófi családot hatalmas éljenzés fogadta. A tisztartó szép szavakban tolmácsolta az uradalom munkásainak érzelmeit, mire gróf *Andrássy* Tivadar lendületes beszédben mondott köszönetet. Megígérte, hogy a becsületes munkát ezentul is tiszteltben tartja és meg fogja jutalmazni. Ragaszkod-nunk kell, ugymond, a földhöz, mely mindnyájunk megélhetését biztosítja és az isten áldását, a kenyeret adja. A beszéd után a zenekarok a himnuszt játszották, a mire nagy áldomás és végül tánc következett. A táncmulatságon a gróf család is megjelent, sőt a grófkisasszonyok a nép fiaival is járták a csárdást.

— **Bomba a templomban.** *Troyesből* telegrafálják: Az itteni *St.-Nizier* templomban ma délután a hitoktatás alatt felrobbant egy bomba, melyet a Mária-oltárnál feltettek le. A robbanás következtében a padok és a mennyezet tönkrement és sok ablak összetört. Ember nem sérült meg.

— **Zoológus-kongresszus.** Berlinből táviratozzák: Ma üdvözölték a birodalmi gyűlés épületében a holnap kezdődő zoológus-kongresszus tagjait, melyre Németország és a külföld legjelentékenyebb zoológusai megjelentek. *Möbius*, a természettudományi muzeum igazgatója a Zoológiai Társaság nevében üdvözölte a megjelenteket, mire előzetes értekezletet tartott.

— **A szegzárdi sikkasztás.** Mint szegzárdi leveleznők táviratozza, a tolnavármegyei sikkasztó lökönyvelőnek, *Antal* Ferencnek iratai között megtalálták saját feljegyzéseit, melyek szerint 57.000 koronát sikkasztott el a gyámpénztárból. A hiány azonban a szakértők véleménye szerint valószínűleg még nagyobb lesz. *Antalnak* az könnyítette meg vétkes manipulációit, hogy sokáig, egészen 1898-ig egyszemélyben pénztárnok és ellenőr-könyvelő is volt. Oly ráfá-nált turfangal hamisította a könyveket, végzéseket és tételszámokat, hogy arra csak véletlenül jöhettek rá. A gyámpénztárt a rendes megyei vizsgálóbizottság havonként megvizsgálta *Dóry* alispán elnöke alatt, hibát azonban sem ez a bizottság, sem *Tóth* Andor megyei számvérvő, sőt a minisztériumban a számvizsgáló osztály sem talált. Így történhetett, hogy a minisztérium is helybenhagyta a gyámpénztár számadásait. — *Antal* Ferenc 1880. évtől kezdve együtt sikkasztott *Pappert* Ferenc volt gyámpénztári könyvelővel, aki már régebben rajta-vesztett, de büntetését nem árulta el. *Antal* nemesek az árva pénzét dicsmálta meg, hanem minden jó barátjával 4—500, sőt 2000 koronáról szóló váltókat is aláíratott, és most ezek kénytelenek lesznek helyette fizetni. Eltűnt kezén a kaszinó és a polgári iskola pénztárból is néhány száz forint. Ingóságaira a bíróság már elrendelte a zárlatot. Minden órában várják a belügyminisztertől táviratban kért szakértők megérkezését, akik évekre visszamenőleg meg fogják vizsgálni a könyveket, naplót és a kötelezvényeket, hogy pontosan megállapíthassák az e-sikkasztott összegzet. A hiányt azok fogják megtéríteni, akikről a vizsgálat során ki fog derülni, hogy hanyagul teljesítették ellenőrző kötelességüket. Egyébiránt vizsgálat folyik abban az irányban is, vajjon nem voltak-e *Antalnak* büntétsai. A sikkasztó lökönyvelőt egyébként ma temették egészen csöndben; akik életben dicsekedtek barátságával, azok sem kísérték utolsó útjára.

— **Ötázszeker frankos lopás.** *Brüsszélből* telegrafálják, hogy a mehelu-terneuzeni acélgár jelentést tett a bíróságnak, hogy pénztárnoka 500.000 frankot lopott a rábizott pénzekből. A pénztárnoknak ezt az összeget a bankba kellett volna tennie, de elulajdonította és hamis nyugtát állított ki. A lopás már régebben történt és csak azért jöttek most rá, mert a pénztárnok összejárt az igazgatójával.

— **A vasuti podgyászhorárok mozgalma.** A magyar államvasutak szolgálatában álló podgyászhorárok mozgalmat indítottak, hogy nyomorúságos helyzetükön segítsenek. Szombaton éjtel 12 órakor népes értekezlet tartottak a Csömör-út 22. sz. a. Schumitzky-féle vendéglőben. Az értekezleten képviselve voltak a zágrábi, tümei, temesvári vasuti podgyászhorárok is.

Az értekezletet közkívánatra *Csep József*, a podgyászhorárok egyesületének titkára nyitotta meg, felszólította a jelenlevőket, hogy elnököt választassanak, mire egyhangú lelkesedéssel *Obernyik* Edét választották meg. *Obernyik* ezután rövid szavakban esete-telte a mozgalom célját s feltárta ennek kétségbe-ejtő okait. Utána *Csep József* indítványozta, hogy a tetsorolt követeléseket az értekezlet memorandumba foglalja össze s egy küldetés útján adják azt át *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszternek. A podgyászhorárok memorandumuk-ban kérik fogják először létszámuknak, másodsor felmondási idejüknek s végül nyugdíjállításuknak rendelkezélt leendő szabályozását.

Pichler Győző országgyűlési képviselő szölt föl ezután. Nagy hatást keltő beszédben megígérte a podgyászhorárokhoz, hogy jogos és méltányos kéréseiknek teljesítése érdekében mindent el fog követni. Beszédét irenetikus taps és éljenzés követte, melynek lecsillapulta után *Csep József* titkár és *Obernyik* Edé elnök mondtak *Pichler*nek köszönetet meg-jelenéséért s ígéreteért. Az értekezlet ezután a memorandum bizottság tagjait megválasztotta *Obernyik* Edét, *Berényi* Sándort, *Stern* Lipótot, *Csiszár* Istvánt, *Csiszár* Jánost, *Nemes* Lajost, *Huszár* Józsefet, *Gello* Jánost, *Föcsör* Ferencet, *Schmerz* Jánost.

— **Szilágyi Dezső temetésének költségei.** *Szilágyi* Dezső temetésének költségeit most állította össze *Csávossy* Béla országgyűlési képviselő, a képviselőház házagnya. Az összes költségek 8200 koronára rúgnak és az állampénztárt terhelik, minthogy a temetés országos költségvetés történet.

— **Igazolt orosz léghajósok.** Említettük, hogy a Cziróka-Hosszumező határban leszállt két orosz léghajóst egy polgári rendőr Kassára kísérte. Mint kassai levelezőnk táviratozza, a léghajó utasai, két orosz tüzértiszt, a katonai hatóságoknál is igazolták magukat. Ma reggel érkeztek Kassára és a hadtestparancsnok engedelmével megtekintették a várost. Este hazautaztak Varsóba.

— **Lepecsételt viharágynak.** A hajdumegyei gazdák sokfelé azt hiszik, hogy az idei nagy szárazság az ágyuzás következménye volt. Így Mikepércsen is, amelynek tőszomszédságában van a debreceni részvénytársaság szőlőtelepe. Ezen a szőlőtelepen nyolc viharágyuval azonnal elkezdtek ágyúzni, mihelyt egy kis felleg közeledett. A határban az egész nyáron nem volt eső és a gazdák ennek az ágyuzásnak tulajdonították a szárazságot. Ez a körülmény arra bírta a gazdákat, hogy a részvénytársaság viharágyúit lepecsételtették és azokkal most már csak akkor lehet lőni, ha nyilvánvaló, hogy a közelgő felhő veszélyes.

— **Halál fürdés közben.** Sütő Péter dunavecsei születésű 20 éves kocsi, aki Knézel Antal hentesnél szolgált a Remete-utca 12. szám alatt, ma délután lovait fürösztetni vitte a soroksári Dunaágra. E közben az ár magával ragadta s a szerencsétlen a vízbe fuladt. — **Knapp Pál 11 éves és Hodeczky Károly nyolc esztendő fiuk pedig a budai Dunaágra fűrődtek** ma délután. Az ár őket is elragadta s mindketten a Dunába veszték.

— **Cigányzene a Telefon Hírmondóban.** Ma este cigányzene lesz hallható a Telefon Hírmondó összes állomásán esti 8 órától 11 óráig. A cigányzene-átvitelt azonban, melyet az Emke- és az Elite-kávéházól közvetít a Telefon Hírmondó, megszakítja a 8 óra 15 perces tartandó térszélesítés (frankfurti, párisi értéktörzsdé-ziáratok és berlini térszélesítés) és a 10 óra 10 óráig való esti olvasás, melynek keretében az est folyamán érkezett legújabb híreket olvastatja fel a beszélő újság.

(x) **Magyar Thomassalak.** 17—20% összfosphors., ebből ca. 80% citromsavban oldható 75% porfinom, 80 kilogrammos ingyen zsákban legelősebben ajánl a kartellen kívül álló Sátor-gyárak központi irodája. Budapest IX., Dandár-utca 25.

A vasuti tisztviselők memoranduma.

— Az észrevételek megvitatása. —

Budapest, augusztus 11.

A legfontosabb teendőjéhez érkezett el a vasuti tisztviselők mozgalmának vezetősége. A kétszázharminckettes s a kilenc üzletvezetőség minden egyes tizenötös bizottsága megvitatja már azt a memorandum-tervezetet, amelyet a tárgyalások alapjául a hatvanötös bizottság július 25-iki ülésén elfogadott. A nagyfontosságú kritikai munkákból, a beérkezett észrevételekből, javaslatokból s új memorandum-tervezetekből most az erre a célra kiküldött hetes bizottság az üzletvezetőségek delegált tisztviselőivel egyetemben megalkotja a végleges memorandum szövegét. A nagy munka végzésére ma délután a Vasuti és Hajózási Klub disztermében értekezletre gyűlt egybe az ugynevezett rostáló-bizottság és az üzletvezetőségek megbízottjaival együtt tárgyalás alá vette az egyesektől és a bizottságoktól beérkezett elaborátumokat. A nagyarányú munkával ma biztos és szilárd alapot vetett meg az értekezlet. A kilenc üzletvezetőség kebelében alakult bizottságon kívül sok magánvélemény is van az előadó előtt és a sokfelé irányuló, mindenre kiterjedő észrevételek egységes egészszé való átdolgozása roppant nagy és nehéz munka. De szerencsére a legkitűnőbb szakemből alakult a rostáló-bizottság. Hatalmas anyagának föllötte állt a mai értekezlet, amelyen az üzletvezetőségek küldöttei ismertették kollégáik álláspontját. Törekvésükben, céljukban megvan a kellő harmónia, a legteljesebb egyetértés, ami véleménykülönbség még összeegyeztetésre vár, az legföljebb a követendő eszközökben és részletekben tér el egymástól. Az ügy legjobb érdekét szolgálja azonban minden nézet, a bizottság további működése méltó tehát az államvasut derék tisztviselőkarának bizalmára. A követendő utat már a mai értekezlet megjelölte, egymásután hangzottak el a vélemények, amelyek az illetményhez s a várakozási idő megjavított szabályozását, az éjjeli szolgálat dotációját, az áthelyezés, a fegyelmi bíráskodás és az egyenruha ügyének rendezését megfelelő módokat mellett sürgették és egyhangú előterjesztéseket ajánlottak, hogy az altisztek, a közlőök és a

szolgák helyzetén való javítását is ölelje föl a tisztviselők memoranduma.

A mai értekezletről egyébként a következő részletes tudósításunk számol be:

(A megnyitás.)

Délután négy órára gyűltek egybe a Vasuti és Hajózási Klub disztermében a memorandum-tervezetre vonatkozó észrevételek földolgozására kiküldött hetes bizottság és az egyes üzletvezetőségek kebelében fennálló tizenötös bizottság tagjai, hogy tárgyalás alá vegyék a beérkezett elaborátumokat. Az értekezleten jelen volt: *Szemeslanka Ernő* elnök (Nagyvárad), *Sóts Miklós* jegyző, *Margulit Kálmán* előadó (Zágráb), *Erdély Gyula* *Verecs Sándor*, *Polifka János*, *Kreszta József* (Kolozsvár), *Neszl Ede* (balparti ü. v.), *Radó Viktor* (Debrecen), *dr. Filesz Lajos* (Arad), *Jalovetzky Vilmos* (Szombathely), *Lóczy Jenő* (Szeged), *Biedermann Henrik* (Zágráb), *Czövek Gyula* (jobbparti ü. v.), *Menszáros Zoltán* (Szeged), *Rév Fülöp* (Szeged).

Szemeslanka Ernő elnök az értekezlet üdvözlése után főlkéri *Margulit Kálmán* ellenőrt, a kétszázharminckettes bizottság előadóját, hogy tegyen jelentést az egyesektől beérkezett észrevételekről és javaslatokról. Ajánlja, hogy csak az egyes véleményekről való beszámolás után térjen át az értekezlet a tizenötös bizottságok jelentéseinek tárgyalására.

Rév Lajos főlkérnök, a szegedi bizottság elnöke javasolja, hogy mindenekelőtt a fizetési táblázatokat és a várakozási idő rendezését tárgyalják.

Menszáros Zoltán szegedi segédtitkár javasolja, hogy a tizenötös bizottságok küldöttei tegyenek előbb jelentést, még pedig leginkább a fizetési táblázatokra s a várakozási időre kiterjedve.

Elnök határozatot kér a javaslatokra vonatkozólag.

A két javaslatot egyetemes egyhangúlag elfogadta az értekezlet és határozata ment, hogy az előadó jelentése után a tizenötös bizottságok küldöttei ismertetik az egyes üzletvezetőségek tisztviselőinek fölterjesztéseit.

(Az egyes vélemények.)

Margulit Kálmán előadó világosan konstruált, tárgyilagos kivonatban a memorandum-tervezetre vonatkozó következő tizenötös egyes véleményét ismertette:

1. **Fenyves Soma**, budapesti mérnök, a hetes bizottság tagja előterjesztésében ajánlja a tervezet első öt oldalának megrövidítését, a vasuti tisztviselő sajátos helyzetének markans kimondását és a hangsúlyozását annak, hogy a M. A. V. vonat kilométerenként kisebb költséggel dolgozik, mint a nagy európai vasutak. A déli vasut fizetési táblájával való összehasonlítással alkalmasabb a porosz vagy osztrák vasutak táblájára. A mérnökök helyzetének rendezésére tesz még a tervezettől eltérő javaslatot.

2. **Szenes Sándor**, szolnoki mérnök az egyetemet végzett tisztviselőkre sérelmesnek mondja a tervezetet. A pragmatika kidolgozására egyes bizottságot ajánl és kimondandónak tartja, hogy a személyszállítás a vasutnál néhány évig szüneteljen.

3. **Kolman Károly** főlkérnök erősebb hangot kíván. Az egyetemet végzett tisztviselőket előnyösebb ellen van. A fizetésjavítással járó költségtöbbletet a helytelen reflektáció megszüntetése révén véli időzni.

4. **A debreceni műhely** kilenc pontban foglalja az észrevételeit, amelyek között kiváló jelentőségű annak a kérdésnek a fölvetése, hogy a budapesti és kassai felsőbb ipariskolák végzett hallgatói nem volnának-e főlvehetők a tiszti létszámba.

5. **Egy öreg vasutas** az egyenruha ügyének rendezését sürgeti.

6. **Rutkai Mór**, sátoralja-újhegyi mérnök az egyetemet végzett tisztviselőkre vonatkozólag a tervezettől eltérő indítványt tesz.

7. **Szervézics Gábor**, pászti hivatalnok kimondandónak véli, hogy az áthelyezések kizárólag szolgálati érdekből — és ne protekcióból — történjenek.

8. **Langyel Lajos**, fuzsinei segédmérnök az egyetemet végzett tisztviselőket érdeket védelmezi.

9. **A bécsi lezártól hivatal** sérelmeket hangoztat.

10. **Az ungvári helyi bizottság** javaslatokat tesz.

11. **Vész Béla**, a hatvanötös bizottság tagja, a memorandumba betoldásokat ajánl.

12. **Dusai Kálmán** hangsúlyozza, hogy vagy ki kell hagyni a memorandumból az altiszteket, vagy részletesen kell rendezni az ügyüket. A tisztviselők eladósodását számokban kívánja kimutatni.

13. **Kozma István**, temesvári segédmérnök, az egyetemet végzett tisztviselőkre vonatkozólag tesz előterjesztést.

14. **Dadó István**, szolnoki számtiszt ajánlja, hogy a memorandumban kérjék annak a rendelkezésnek a megszüntetését amely a tisztviselőknak a sajátval való érintkezését gátolja.

15. **Dobács Károly** főlkönyvezető (B. I. A.) javaslatokat tesz.

16. **Dánó Gyula** főlkérnök és

17. **a zágrábi műhely** nevében **Salzberger Samu** segédmérnök az egyetemet végzett tisztviselőket érdeket mellett szól, az előterjesztést **Biedermann Henrik** zágrábi mérnök ismertette.

18. **Egy nyugalmazott ellenőr** a nyugdíjas tisztviselőkre tesz javaslatokat.

Az egyes vélemények — jelentette **Margulit Kálmán** előadó — általánosságban kéri, hogy a fizetés-

javítás már az 1903-iki költségvetés keretében illesztessék be és az utazási kedvezmények szabályoztassanak.

Elnök: Főlkéri az egyes üzletvezetőségek tisztviselőinek küldötteit, hogy számoljanak be előterjesztéseikről.

(I. Arad.)

Dr. Filesz Lajos fogalmazó szakszerű előterjesztésében mindenekelőtt kijelenti, hogy az aradi bizottság kiválasztott sűrűsökre és kevésbé sűrűsökre osztja szét, az előbbi az anyagi ügyeket, az utóbbi a pragmatikát tartalmazza. Az aradi tizenötös bizottság előterjesztésének lényege egyébként ez:

A bizottság az I. és II. csoportbeli tisztviselőkre nézve az előléptetés akadálytalan határát a III. rangfokozat I. osztályában, vagyis 4400 korona évi fizetésben tartja megállapítandónak. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az egyetemi vagy műegyetemi oklevéllel bíró alkalmazottak egyenesen és soron kívül a VI. rangfokozat I. osztályába (2000 korona) neveztesse ki és csak a még oklevéllel nem bíró, de egyetemi tanulmányait bevégzett tisztviselőket neveztesse ki a VI. rangfokozat 3. osztályába. A kezelőtisztek a IV. rangok. I. osztályáig (3200 korona) léptessenek elő, a IV. rangfokozatban 5 évi időközökben és esetleg érdem szerint soronkívül is. Néhány jelentéktelenebb stílus módosítást eszközölt a bizottság a memorandum-tervezet szövegében és több helyen szembeötlőbb betűkkel kéri a szöveg nyomtatását. Egyébként a bizottság a következő határozott véleményt alkotta meg s memorandum-tervezetre vonatkozólag: A maga egészében a tervezet meglehetősen sikerült munka és egyes kisebb fogymozásoknak jelendő pótlása után meg fog felelni céljának. A bizottság kéri, hogy a tervezetet a már előbb jelzett és a csatlót tervezetben is foglalt észrevételeink figyelembe vétele mellett, az átdolgozás alkalmával, a következő szellemben és szükségesnek vélt pótlásokkal készítsék el: Jusson határozott kifejezésre a tervezet szövegében, hogy helyzetünk tarthatatlansága kényszerít arra, hogy immár tovább nem halasztható orvoslást kérjünk. Ennek kielégésére még legalább két szemléltető táblázatot kellene szerkeszteni, amelyek közül az egyik átlagban feltüntetse főleg a VI—IV. rangfokozatban levő hivatalnokok siralmas előhaladását, rendes és rendkívüli levonásokkal terhelt számalmas javadalmazását, szembe állítva a családi szükségletek aránytalan gyarapodásával és a minden tekintetben növekedő drágasággal. A másik táblázatban összehasonlítandó lenne hivatalnokaink helyzete, javadalmazás és előléptetés tekintetében a külföldi hivatalnokéival. A siker biztosítása érdekében a bizottság magáévá tette a debreceni bizottság proppozícióját.

A bizottság minden bizottsági tagtól, vagy tisztviselőlt írásban kiejelzett szolgálati pragmatika keretében tartozó kívánsgot, proppozíciót összegyűjtötte és feldolgoztatta, úgy hogy azok a szolgálati pragmatika megalkotásának munkálatai közben állandóan figyelembe vehetők és esetleg felhasználhatók. Ezt a munkát **dr. Filesz** az értekezletnek rendelkezésére bocsájította.

(II. Budapest-jobbparti üzletvezetőség.)

Czövek Gyula ellenőr gondosan csoportosította ismerteti a budapest-jobbparti üzletvezetőség előterjesztését, amelynek ez a lényege:

A memorandum-tervezet egyik sarkalatos hibáját abban találjuk, hogy az altisztek, szolgák és a kezelőkönk anyagi helyzete javításának a kérdésével vagy csak nagy általánosságban, adavetőleg, vagy egyáltalán nem is foglalkozik, holott a szolgálati pragmatika megalkotása iránt nyilvánuló óhaj egyáltalában nem is teljesíthető annélkül, hogy abban a most említett alkalmazottak fizetésrendezés ügye is végleges és méltányos megoldást ne találjon. De nem érthetünk egyet teljesen a tervezetnek leglényegesebb, tudniillik a fizetési fokozatok megállapítását s az előléptetések szabályozását tárgyaló részével sem. A fizetések dolgában csak oly megoldást tekinthetünk méltányosnak, mely az egyes előléptetések összességét a szolgáknál 100, az altiszteknél 200 s a hivatalnokoknál 400 koronában állapítja meg. Ennek az elvnek az elfogadása esetén az egyes rangfokozatok középső fizetési osztályai elelhetőek volnának, illetve minden rangfokozatban csak két fizetési osztály volna megállapítandó. Javaslatunkat összehasonlítva a memorandum-tervezet javaslatával, a különbség főként abban nyitvánul, hogy a III-ik rangfokozat, tehát a főhivatalnokok fizetése nem 3600, hanem 4200 koronával kezdődnek s így ama hivatalnokok is, akik nem léphetnek elő főhivatalnok állásukra, a megfelelőleg szabályozott várakozási idő betartása mellett hosszú szolgálatuk végén már mégis inkább elfogadható díjazásért nem 3200, hanem 3600 korona törzsfizetésben s nyugdíjaztatásuk esetén ez összeg után magasabb nyugdíjban részesülhetnek. A várakozási idő a VI. rangfokozatban 3, az V. rangfokozatban 4 s a főbbi magasabb rangfokozatban 5—5 évre volna általában megszabható, amelylyel szemben az egyetemet, illetve műegyetemet végzett tisztviselőkre a várakozási idő a három alsó rangfokozatban egyharmaddal leszállítható, a középiskolai képzettségű nem bíró tisztviselőkre részére pedig szintén egyharmaddal föllelhető volna.

A fegyelmi eljárás tekintetében a kinevezett fegyelmi bizottsági tagok helyett a bizottságoknak választott tagokból, esküszükszerű összeállítását tartanók kívánatosnak.

A hivatalos munkaidő az egyhuzamban való 24 órai szolgálat teljes eljétsével, netezőbb orgalmu

helyeken 12. — Általában pedig 18 órával hosszabb ne legyen, amelynek eltöltése után a munkaidővel egyenlő, de legalább is 12 óra pihenés minden alkalmazottnak feltétlenül biztosítható. A szolgálatban töltött éjjeli órák az alkalmazottak ezzel járó tényleges kiadásainak megtérítését méltányosan megállapítandó *drápenz*-díjazással és ezen díjazás a meghatározott hivatalos órákon túl terjedő rendkívüli működésért is megadások. Csak azon *melléklóalkalmazások*ra kellesen engedélyt kéri, amelyre a szolgálati viszony nyújt bna alkalmat s csak az oly *melléklóalkalmazások*ra legyenek eltilthatók, amelyek összeütköznek az alkalmazott hivatali állása folytán a magánéletben is megkövetelhető tisztességgel. *Athelyezés*eknél a szolgálat érdekei mellett az alkalmazott magánérdekei is kellő figyelemben részesüljenek. A *rendbüntetések* kiszabásánál az esetenként kiszabható rendbírás összege ne haladhasa meg a havi fizetés 5 százalékánál magasabb összeg szinten ne legyen levonható. Az alkalmazottak terhére *int megterhelések* havonként legfeljebb csak a havi fizetés 10 százaléka erejéig legyenek levonhatók. Kimondandó volna, hogy az *alkalmazottaknak* bármilyen címen előálló levonásai ne haladhasák meg a havi fizetés telerszét, a havi fizetés tele az alkalmazottaknak minden körülmények között készpénzben kifizettség. A *büntetésből való elbocsátás* eseteiben a nyugdíjigény elvesztése csak az esetben volna kimondható, ha az elbocsátás közbüntetés (sikkszás, lopás, hamisítás stb.) alapján történik. A *családtalan s egyedül álló vasutas elhalálozása esetén* a temetési költséget teljesen az intézet viselné azon végkielégítési összeg határában belül, amelyet az elhalt család alkalmazott hátramaradottainak kiutalványozni szokott.

Végül kívánja a felterjesztés, hogy a memorandum-tervezetet ily értelemben átdolgozzák, ellenesben pedig az előadottnak a 232 bizottság ülésén különvéleményként előterjeszszék.

(III. Budapest-balparti üzletvezetőség.)

Neszl Ede főmérnök, a Budapest-balparti tizenötös bizottság elnöke figyelemmel hallgatott, szakszerűen kivonatolt előterjesztést tesz a következőkben:

Általánosságban a tervezet szövegezését részint terjeszgetnek, részint hiányosnak találjuk, de mindenek fölött nehezesnek, homályosnak és sok helyütt magyartalanok. A történeti fejtegetést különösen megkuritandónak véljük akként, hogy az államtisztviselők fizetése számszerint ne emittessék, csak az, hogy náluk 30 év alatt háromszor történt javítás nálunk pedig 30 év óta változatlan az alapfizetés. E helyett élénken kidomborítani kívánjuk a *vasuti szolgálat különleges nehez helyzetét*, a többi állami tisztviselőktől szemben hasonlíthatatlanul nehezebb szolgálati és megélehetési viszonyokat. Elfogadásra ajánljuk a szegedi központi lezártólébelieknek e részbeni fejtegetéseit, amelyek némi módosítással a memorandumba könnyen beilleszthetők. A *vasárnapi munkaszünetre* vonatkozó részt törölni kérjük. miután történtek ugyan némi könnyítések, de a vasárnapi munkaszünet a vasutaknál tényleg nincs. Az *egyetemet vagy műegyetemet végzett és oklevéllet nyert alkalmazottak* alapfizetése 2000 koronában állapították meg. Ezt indokoltá teszi a nagyobb kézsültség, a tanulmányokra fordított több költség és több idő, s az ezzel járó keresetvesztés, valamint az, hogy jelenlegi alapfizetésük már amugy is 1600 korona. Nyomatékosabban kell hangsúlyozni azt, hogy a 4000 koronás kiegyenlített valamennyi hivatalnok kapja meg. Szükséges ez azon okból, mivel esetleg ugy járhatnak, mint az altisztek, akiknek alapfizetése a folyó évtől kezdve 900 korona ugyan, de miután a régebbi altisztek fizetése nem emeltetett, előáll az az anomália, hogy a 10 éve szolgálatot teljesítő ugyanannyi fizetése van, mint az újonnan kinevezetteknek. A *fizetési táblázat*ot csak annyiban véljük megváltoztatandónak, hogy a II. és I. fizetési osztályok személyi pótléka a törzs-fizetésbe volna számítandó, hogy különbség ne tésessék a mai szolgálatban állók és a közel jövőben oda lépők közt.

A *tisztviselők elalósodásának* számszerinti, táblázatos kimutatását óhajtuk. A fizetésrendszeres sürgős szükségének egyik lehathatósok argumentuma volna ez a kimutatás. A déli vasut elölépítése táblázatának, mint fölőlegesnek kihagyását kérjük. A *szórákosai időkn* s ezzel a következők bekezdésben foglaltakon annyiban kívánunk módosítást, hogy az I. II csoportbeli tisztviselőkre nézve a biztosított s akadálytalan előhaladást a III. rangok 1 osztályáig, azaz 4400 koronáig kívánjuk kiterjeszteni. A kezelőtisztviselők a IV. rangok 1 osztályáig (3200 korona) lépessenek elő és pedig VI. rangfokozatban 2, az V-ben 3 és a IV-ben 4 évi időközökben. A táblázat módosítandó még annyiban is, hogy az egyetemet végzettek kezdő fizetése 2000 korona legyen. A várakozási idő, illetve fizetés táblázatát ki kell egészíteni a hivatalnok gyakorlatok fizetésével és várakozási idejével akként, hogy havi fizetésük 120 korona s várakozási idejük hivatalnokká való kinevezetésükig 1 év legyen. A megdrágult életviszonyok s a tisztességes megélehetési föltételei a gyakorlatnoknál épügy megkövetelik mai, elégtelen javadalmazásuk fölemelését, mint a hivatalnokoknál.

Küzezésre kell jutatnunk azt az óhajunkat, hogy a *magasabb (vezető) állásokat* jövőben ne a más. tisztikarban kívül álló egyénekkel töltsék be. Hisz annyi magas képzésű hivatalnokkal rendelkezik intézetünk, kiknek sokoldalú tudásához még a hosszú szolgálati évek során át elsajátított szakutás is járul, hogy egyáltalán nem szorul külső elemekre. Ezen eddig létezett visszás állapotnak megszüntetését kell tehát kérelmezni, miután az által nemcsak jogos ambíciók sértek, de a más. tisztikara előmenetei is hátrányosan befolyásoltott.

A *lakbőrekre* vonatkozó fejtegetések kapcsán a

katonai lakbőre engedélyezését kérjük. A *napidíjak* minimumaként 8 korona legyen megállapítva, az állami tisztviselők tetszámítási módozatával s legyen kimondva, hogy 20 napon túl terjedő kiküldetés esetén se szállíttassék a feleére.

A *szabadságra* vonatkozó a) ponttal egyetértünk, azzal a kiegészítéssel, hogy a szabadságolás helyes kérvény nélkül, a szolgálati főnök által készített s felsőbb hatóság által helybenhagyott táblázatos összeállítás útján történjék (mint a bíróságoknál). A *fejjelmi bizottságok zsűriszerűen* alakítandó vádoltat azon jogositványával, hogy a fejjelmi bíróság kijelölt tagjai közül bizonyos számú tagot visszavethessen.

A *közvetlen szolgálati főnök ne legyen jogosítva* legfűggesztési, amennyiben tapasztalászerű, hogy ez feltűbb esetben első felindulásban történik s az elkövetett vétséggel nincs arányban, az elhamarkodott lefűggesztés pedig nemcsak az alkalmazott érdekeit hanem a vasutintézet pénzügyi érdekeit is sérti. A *rendbírásról* joggal a közvetlen szolgálati főnökök g akran tulzott mértékben ének s ezzel az alkalmazott megélehetését nehezítvén, a kívánt javulás helyett csak ekeseredést okoznak; kívánjuk, hogy a rendbírásról jognak megélehetése mellett a szolgálati főnök által 3 koronán felül kirótt rendbírás ellen ölebbvitelnek legyen helye. *Elhalálozás esetén* a hátramaradottaknak három havi fizetés és három havi lakbőr folyósíttassék, nyugdíjazás illetve lemondás esetén pedig a követő első negyedévre a lakbőr folyósíttassék.

Az *egyenruha-viselésre* kötelezett tisztviselők részére az egyenruha első beszerzésére *átalányösszeg*, azután pedig mindaddig, míg egyenruhát kötelesek viselni évente megfelelő egyenruha-pótlék folyósíttassék. A *szolgálati időnek* harminc évre való lezárlatát, helyesüljék és magunkévá tesszük. A *lakbőr* a nyugdíj megszabásánál beszámíttassék, illetve miután katonai lakbőreket kívánunk, javaslatunk az, hogy a törzsfizetésnél 15%-al nagyobb összeg után fizessünk nyugdíjárulékot s nyugdíjazás esetén e 15% képeze az elvesztett lakbőr kárpótlását. A *büntetésből való elbocsátás* esetén a nyugdíjintézetbe befizetett járulékok — kamat igénylése nélkül — *visszatéríttessék*. Nem ismerhetjük el ugyanis annak jogositást, hogy a nyugdíjintézet, amelyet az alkalmazottak befizetett járulékaikkal tartanak fenn, amely nem azonos az állammal, az alkalmazott befizetéseit, megtakarított pénzt ily címen visszatartassa. Kívánjuk a *munkaidőnek* és *pihenési időnek* a méltányosság és emberiség követelményei szerint való szabályozását, nemcsak a hivatalnokok, hanem altisztek és szolgák számára is. Kérjük a munkaidőnek oly módon való megállapítását, hogy az idővonalakon egyhuzamban 12. melléklóvonalakon s könnyű forgalmi viszonyoknál, ahol a munkaidőnek hosszabb szünetek is állanak be, 18 órán túl ne haladjon. Ha a 12 órai szolgálat éjjeli időre esik azt 24 óra pihenő köveesse. Az éjjeli szolgálat különös terheesség folytán s a vele természetesen járó különleges kiadások megtérítéséül az éjjeli szolgálat után *pótdíj* engedélyezését kérjük, ugy, amint ez a m. kir. postaintézménynél s több külföldi vasutnál már meg van.

Főlemeljük e helyütt azt a leköltötséget, amelyben az *drápenzárak*ok végzik terbes s anyagilag nagy leköltőségű szolgálatukat, amely alkalmas módon való könnyítését szinten kérelmezzük. A *hivatalfőnökök* (ugy a hivatalnok, mint az altiszt ranguk) részére *működési illetve hivatalfőnöki pótlék engedélyezését* kérjük, melynek nagysága a betöltött állás fontosságával legyen arányban. Kérjük, hogy az alkalmazottak *családtaljai évente legalább négy szabadjeget* kapjanak; továbbá, hogy a szabadjeget — a német vasutak mintájára — minden személyszállító vonatra *érvényesek* legyenek az express s némely külön megjelölt gyorsvonat kivételével; nem méltányos ugyanis, hogy a más. a gyorsvonatra való ráfizetés útján saját alkalmazottaitól vára bevételeinek gyarapodását. Az állami *tanintézetekben* az államvasuti alkalmazottak gyermekei részére *tanintézetet* kérünk, a vasuti tisztiképző tanfolyamra való felvételénél s az itt létesített ösztöndíjak elnyerésénél pedig elsőbbségi jogot. Kérjük törvényhozás útján annak kieszűlését, hogy az illetmények után *nyugtaltalégy* illetéket ne kelljen fizetni. Kérjük a *végrehajtási törvény* (1881: I-X) *olytén módosítását*, hogy a tisztviselők fizetése csak ugy legyen végrehajtás alá vehető, hogy a végrehajtást szenvedő részére évi 2000 korona a foglalásnál is érintetlenül maradjon. A végrehajtás alól kivétessenek a butorzat, a háztartási berendezési tárgyak és ruhanemű.

Elnök: Az előterjesztésre vonatkozólag megjegyzti, hogy a tisztviselők elalósodásának számszerű összeállításra különféle magyarázatokra adhatna alkalmat, ezért meilőzendőnek véli.

(IV. Debreczen.)

Radó Viktor, a debreczeni tizenötös bizottság küldötte a fontos részek kidomborításával ismerteti a debreczeni bizottság előterjesztését:

Tömördek helyesléssel fogadott stílusos módosítás ajánlata után az előterjesztés fontosabb javaslatai ezek: Az *éjjeli szolgálat* esetére a m. kir. postásokéhoz hasonlóan éjjelrezi díjak állapíttassanak meg és pedig hivatalnok részére 160 korona, altiszt részére 1 — korona, szolga részére 060 korona. Mint-hogy az éjjelrezi az ember szervezete nagy mértékben veszi igénybe, továbbá, hogy az még külön kiadásokkal is jár s tekintetbe véve ama körülményt, hogy ez már a m. kir. postánál könnyebb szolgálat mellett is méltánytalanított azáltal, hogy mindenkor éjjeli szolgálat esetén éjjelrezi díj állapítottat meg, — kérjük tehát nálunk is legalább hasonlóan az éjjelrezi díjat megállapítani. — A felsorolt időknél nagyobb *szabadságok* méltányos indokok alapján megadásának, továbbá az évközben igénybe vett rövid szabadságok a megjelölt szabadságidőbe be nem tud-

hatók. — *Nyugdíjazás esetén* egyelőre a lakbőr közép-átlagának 30%-a folyósíttassék, mint ez már az osztrák államvasutaknál is érvényben van. — Az eddigi különbségnek megfelelőleg az *egyetem vagy műegyetemet végzett tisztviselők* 1600 korona helyett 2000 koronával neveztesse nek ki, az első kinevezés azonban a VI. 1-ső osztályába történjék. — A VI., V., IV. rangfokok 2—2 év előléptési idő, az egyik rangfokból a másikba való kinevezési idő is egyuttal; nem különben a IV. rangfokból a III. rangfokban 3, a III. rangfokból a II. rangfokban 4 és a II. rangfokból az I. rangfokban 5 év. — Tekintettel ama körülményre, hogy magánvállalatok tisztviselői a 4000 korona évi fizetés mily rövid idő alatt elérik hoított szolgálatuk kevésbé fontos és terhes, — adassék meg ama kedvezmény, hogy örömmel küzdhesünk ama reményért, hogy 4400 koronával mehetünk a besületes munkásság és szorgalom által kiérdemelt nyugdíjba.

A *várakozási idő* oly módon kívánja a bizottság megállapítandónak hogy tekintet nélkül arra, vajjon a költségvetés letárgyalatott-e vagy sem, pontosan betartassék. Az *előléptetés* tekintet nélkül arra vajjon a költségvetés letárgyalatott-e vagy sem, minden év má us eszéjére megtörténjék. El nem odázható kívánalmunk tárgyat képezi az *egyenruházat célszerű reformálása*.

(V. Kolozsvár.)

Kreszta József mérnök, a kolozsvári bizottság küldötte, alaposan ismerteti a kolozsváriak következő előterjesztését:

A bevezető történelmi fejtegetésre nézve a bizottság abban a véleményben van hogy az hiányos és nem hozott szoros összeüggésbe a memorandum többi részével, illetve a kérelem tárgyával. E tekintetben a bizottság erősebb kapcsolatot kíván létrehozni a bevezető történelmi rész és a további szöveg között. Az *új fizetési fokozatokat* a bizottság elfogadja, de a táblázatba felveendőnek tartja a *lakbőr-illetményt* is a katonai lakbőreket megfelelő összegekben, ugyan e helyen kellene kitüntetni az illetményekre vonatkozó összes változtatásokat is, az uti általánnyok, napidíjak, átkötési általánnyok dolgát. Javasoljuk, hogy az *altisztek és külön a szolgák illetmény-táblázata* hasonló összeállításban ugyan e helyen vétezzék fel. A déli vasut magyar vonala illetmény-táblázatának felvételére nézve elhatározták, hogy a táblázat meghagyandó annak bizonyításául, hogy egy hazai vasutnál már jóval előbb rendeztetett az előlépés ügye illetve meghatározottat a várakozási idő. A *várakozási idő megállapítását* tartalmazó táblázat adatai megélelőnek nem tartanak. E pontnál a *közpüskolai és egyetemi képzés* tekintetében a várakozási időkre nézve megállapodott a bizottság abban, hogy az első sorban levők (dipl.) a III. rangfokig 2 évenként haladnának s minteképp nézve a határvonal a III. rangfok utolsó fizetési osztályánál legyen. A 3-ik sorban levő kezelőtisztek a IV-ik rangfok utolsó fizetési osztályáig 3—3 évenként 3—3 előhaladásnak.

Derültésgel kellett egy kolozsvári különvélemény ama kívánásaga, hogy a millennium éve három nyugdíjévként számíttassék be.

(VI. Miskolcz.)

Margull Kálmán, előadó fölolvassa a miskolczi tizenötös-bizottság észrevételeit, minthogy a bizottság nem képviseltette magát a mai értekezleten. A miskolczi tizenötös bizottság fontosabb javaslatai ezek:

Maga a törvényhozás mutatott reá már 20 évvel ezelőt arra, hogy a tisztviselőnek, mint intelligens elemnek hivatali és társadalmi állásához mért existenciájára évenként 1600 korona szükséges. Bár azóta is inkább a drágaság irányában változtak a gazdasági viszonyok, mi mégis ez alapon 1600 koronában, *jogszokónál* ellenben, kik államtudományi vagy jogtudományi Államvizsgát tettek és *mérnökök*nek, kik oklevéllet bírnak, 2000 koronában véljük méltányosan megállapítandónak az államvasuti tisztviselők alapfizetését és pedig azon okból, merl a VI. és V. fizetési osztályban tervezett előléptetés által csak 3 évet nyernek, amely pusztán az egyetemen töltött időt illetve egyenlített ki, de nem nyújt kárpótlást az ott felmerült ientartási költségeikért és a nyugdíjigényben előálló vesztéséért. A II. fizetési osztály 2. fokozata szerint +5200 korona helyett 5400, — 5600 helyett 6000, az I. fizetési osztály 3-ik fokozata szerinti 6400 helyett 6800, 7100 helyett 7600 és 8000 helyett 8400 korona legyen a táblázatban.

A tervezetnek még a következő változtatásait kéri. Amennyiben a *szabadság* tartamának általános megállapításánál a szolgálati évek vétetnének alapul: 19 évig 2 hét, (a 20 év helyett 15 vendő be) 20 évig 3 és (a 20 év helyett 15 vendő be) 20 éven túli szolgálati évnél 4 hét volna megállapítható. A *fejjelmi eljárásra* vonatkozó szabályoknak oly irányban való kiegészítését kérjük, hogy a vádpontoknak a vádlottal való írásbeli, a tanuvalomásoknak s. vádlottal való szóbeli közlése mondassók ki kötelezőnek és hogy a *fejjelmi bizottság* azon tagja, ki valamely ügyben a *vizsgálatot* tartotta, azon ügy tárgyalásánál a *fejjelmi bizottságban* szavazati joggal ne birjon; a vádlottal jogában álljon az intézeti alkalmazottak közül *edőt* választani s ha erre képes nem lenne, hivatalból rendeltessek ez ki részére. Kérjük az elhalálozási negyedső fizetés folyósítását a hátramaradottak számára az esetben is, ha nőtlen. A „*3*” pont következőjeig hangozzék. Szolgálati egyenruha viselésére kötelezett tisztviselők *ruha-átalányban* részesíttendők.

(VII. Szeged.)

Mensáros Zoltán, a szegedi bizottság küldötte világosan csoportosítja a szegedi bizottság előterjesz-

lést, amelyet lényegében ismertetett már a *Budapesti Napló*. Itt adjuk még e fontos részeit:

A *fizetésrendezésnél* azt akarjuk elérni, hogy az I. rangfokozat 1. és 2. osztályát kivéve, minden fizetési osztály 400 koronával magasabb legyen; az I. rangfokozat 2. osztálya csupán 200 koronával legyen magasabb az eddiginél, míg az I. rangfokozat 1. osztálya változatlan maradjon. Ez által a memorandum-tervezetben foglalt személyi pótlékok önként elesnének. Az I. rangfokozat 2. osztályát 7400 koronára tettük azért, hogy a magasabb fizetési osztályba való előlépés esetén 600 korona előléptési különbözet mutatkozzék, mert hiszen a tervezet szerint legmagasabb fizetési osztályban az előlépési különbözet csak 400 korona volna. Az *előléptetési várakozási idők* a magasabb iskolai képzettételek arányában állapítottak ugyan még, de azért az A) csoportbeliekre nézve még mindig nem oly kedvező, mint azt a cs. kir. szab. déli vasutársaságnak a memorandum-tervezetben ismertetett illetménytáblázata az egyetemi képzettséggel bírók részére biztosít; mert míg például javaslataink szerint egy A) csoportbeli 10 évi szolgálat után csak 2400 korona fizetéshez jut, addig a déli vasutnál hasonló képzettségű egyén már 9½ év után 2800 koronát, vagyis 400 koronával több fizetést ér el, holott a B) csoportbeliek 18 év után, vagyis már félévvel hamarabb jutnak ugyanazon 2800 korona fizetéshez, mint a déli vasut hasonló képzettségű alkalmazottai.

Javasoljuk, hogy a *fennálló nyugdíjszabályok érintetlenül maradjanak*. A memorandum-tervezet egészítések ki oly módon, hogy az esetben, ha az egyenruha szalonképessé nem tehető, úgy az egyenruha első beszerzésére 120 korona beszerzési illeték és 60 korona egyenruha-fenntartási évi pótlék folyósíttassék.

(VIII. Szombathely.)

Jalovezky Vilmos ellenőr, a szombathelyi bizottság küldötte, a szombathelyi előterjesztést, amely az eredeti tervezettől nagy mértékben különbözik, felelősséget vállalt ismertetve. Az előterjesztés lényege ez:

Hazai viszonyaink és a mi helyzetünk közepette a külföldi és hazai példák alapeivel állva, kéremünk oda irányul, hogy az új fizetési osztályban pragmatikusan az előléptetési határidők állapítottassanak meg. Az államvasuti intézet bizonyos szakokban a magasabb képzettséget szigorúan megköveteli. Az előléptetési határidők hármias szétválasztása ezen minősítési és ezzel egy vonalban álló munkaköri okokon sarkallik. Az igazság és méltánvosság megköveteli, hogy akik relatíve magasabb előképzettséggel bírnak és ez alapján magasabb iskolai képzettségük számára fenntartott állást töltöttek be, miként az tudományegyetemet vagy műegyetemet, avagy középiskolát végzett tisztviselők: a javadalmas kíméréseben megkülönböztetett bánásmódban részesüljenek. A 4000 koronás fizetéshez való eljutás általában családalapítási és fenntartási indokból szükséges életlen.

A lakbér nyugdíj átkötőközföldési átálány a oszolt kimutatás szerint módosítottassék. A szabadság megállapításánál a szolgálati évek vétesének számításba és pedig 1—10 évi szolgálatig 3 hét, 10—15 évi szolgálatig 4 hét, 15—20 évi szolgálatig 5 hét, 20 éven felül 6 hét. A *fejelelmi eljárás* oly irányban módosítottassék, hogy: *Rendbűntétel* a külszolgálati főnök nem mondhat ki. *Fejelelmi eljárást* az üzlethezért csak az aljuk rendelt szolgák és altszolgák ellen rendelhetnek el. A *fejelelmi útlesek* nyilvánosak legyenek. Tanuvalomásmánál a *vádolt* és *védője* jelen lehessen. A vádpontok a vádlatl irásban közöltesse. *Névtelen fejelelmesekre* vizsgálat nem indítható. Jogérvényes ítélet előtt semmiféle ítélet nem be nem szüntethető, kivéve a sikasztás, lopás, szándékos károsítás esetét. *Fellebbezés*: meg legyen engedve egy a felfüggesztés, valamint az ítélet ellen minden esetben. *Fejelelmi tanácsok* az esküdt-székek mintájára szervezendők.

A tisztviselők nyugdíjazási szabályzatában oly módosítás előadását kérjük, hogy végleges minőségben 30 szolgálati évek betöltése után álljon be a teljes fizetésének nyugdíj gyantán való élvezete. A *napi-díjak* felszámítási módozata az állami hivatalnokok napidíjának felszámítási módozatával azonosan szabályoztassék altszolgálat 5 korona, tisztviselőknél 10 korona legyen a legkisebb napidíj. A *nyugdíjazást* vagy elhalálozást követő első évnegyedre a lakbér folyósítását. Az elhalálozást negyedre eső fizetés folyósítását a hátramaradottak számára temetkezési segély címén a nőtlenek után is. Az *egyenruha* viselésére kötelezett tisztviselőknél ezen egyenruha beszerzésére évenként egy általános összeg folyósítása volna engedélyezendő. *Fejelelmi vétségöl* történt ebeosztás esetén az alkalmazott kapja vissza a nyugdíjintézetbe befizetett összeget, mert a nyugdíjintézet valaki hibájából illetéket haszonhoz nem juttat. Athelyezés csak *szolgálati érdeköl* történjék, az áthelyezések gyakorisága megszüntetessék. Kérünk *keveseli adómentességet*. Gyermekeink számára állami iskolákban *tandíjmentességet*. Fizetésünk után *bélyegilletékesmentességet*.

Erelés hangu, lendületen bevezetése és befejezése van ennek az előterjesztésnek, amelyet a szombathelyiek a végleges memorandumnak szántak.

(IX. Zágráb.)

Biedermann Henrik a zágrábi egyetemi végzettségű tisztviselők külön kérését terjeszti be.

Margulit Kálmán ezután röviden ismerteti a zágrábi memorandum-tervezetet, amelynek a végleges szövegben valószínűleg nagy szerepe lesz. (Ennek a tervezetnek lényegét már ismertettük.)

A zágrábi memorandum-tervezetet a zágrábi bizottság egyhangulag elfogadta. Az országos értekezleten azonban — mint értesülünk — a zágrábi bizot-

ság elnöke, **Szemányi Péter Pál** külön is tesz fontos előterjesztéseket, amelyek között különösen figyelemre méltó az, amelyik a vasuti tisztviselők helyzetén való minél gyorsabb változtatást sürgeti.

Elnök: az előterjesztések ismertetése után az értekezletet bezárta.

Két sikkasztó öngyilkossága.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, augusztus 11.

A külső váci-úti Linczer-féle szeszgyárban nagy sikkasztásra jöttek rá és e felfedezés nyomán a gyár két régi tisztviselője öngyilkossá lett. Az egyik a gyár pénztárnoka volt és budaiok nyaralójában halálra lőtte magát de még életben van; büntársra a szeszfinomító osztály főnöke megalálta a keresett halált és ma délután holttestét kibuzták egy óriási szeszartányból a hatóság emberei előtt.

Napok óta beszéltek már a fővárosban, hogy a Linczer-féle gyárban bűnös visszaélés, sikkasztás derült ki, majd a gyár pénztárnokának *Spitz József*nek öngyilkossági kísérletéről szolt a hír. Természetesen mindjárt összefüggésbe hozták az öngyilkosságot a kiderített sikkasztással és mindenkiné igaza volt. A cég a maga hatáskörében vizsgálatot tartott és rájött, hogy *Spitz nyolcvan ezer koronával* károsította meg a céget. Csak utóbb tudta meg, hogy büntársra is volt: *Antscherl Albert* a szeszfinomító osztály főnöke. *Antscherl* mint 17 éves fiatal gyerekember a morvaországi Patelanból jött Budapestre és állandóan a Linczer-féle gyárnak volt tisztviselője, már sok éve olyan fizetéssel, amelyből bőszegesen fedezhette nagy háztartását, annyival is inkább, mert gyermekei nem voltak.

Az idei nyáron *Antscherl* gyakran kijárogatott Budakeszire Spitzhez, a kivel nagyon szoros barátságot kötött. Amikor hírt vette, hogy barátja öngyilkossági kísérletet követett el, ismét kisietett hozzá. Hosszabb ideig maradt egyedül halálos sebbel fekvő kollégájával, de hogy miről beszélgettek senki sem tudja. Tény az, hogy azóta *Antscherl* nem jelent meg az irodában. Pénteken éjjel egy órakor még látta az éjjeli őr a gyárban, úgy látszik akkor tért vissza Budakeszire. Az éjjeli őr beszéli, hogy a mikor csöngetésre kinyitotta neki a kaput, látta, amint *Antscherl* a lakása felé ment, de tovább nem kísérte szemmel. *Antscherl* nem ment föl lakására és felesége hiába várta reggelig. Elmaradása feltűnt neki, szerencsétlenül tartva, értesítette aggodalmáról a gyár igazgatóját.

Az éjjeli őr elbeszélése alapján a gyár helyiségeiben keresték *Antscherl* és az egyik hivatalnok már kora délelőtt meg is találta a kalapját és a zsebkendőjét abban a helyiségben, ahol a hatalmas szeszartányok vannak. Egy ilyen szeszartány amelynek szelén a kalap és a zsebkendő feküdt, körülbelül hatszáz hektoliteres és nyers szeszszel van megtöltve. Atnérője mintegy négy méter, a mélysége pedig körülbelül tizenkét méter.

A tisztviselő a leletről jelentést tett a gyártulajdonosoknak s ekkor már kétségteien volt, hogy *Antscherl* Károly a szeszartányba ugrott bele s ott lelte halálát.

A mentésről természetesen szó sem lehetett s azért a gyár vezetősége egyszerűen arra a kötelességére szorítkozott, hogy a borzalmas öngyilkosságot bejelentse az V. kerületi rendőrkapitányságnak. Ez ma déiben megjelent a gyárban és kiszivattyuzta az óriási szeszteüveget. Öt órai megleszített munka után végre kiürült annyira a tartály, hogy meg lehetett látni benne a szerencsétlen *Antscherl* holttestét, amely a szeszszelben egészen megkeményedett.

A szegény felesége e megrendítő aktusnál már nem volt jelen, mert mibelyt bizonyossá vált férje öngyilkossága, elhagyta fényes lakását és hazament szüleihez.

Antscherl holttestéről pedig konstátálta a rendőr-orvos, hogy külérőszaknak nyoma sinos rajta s így ki van zárva az, hogy *Antscherl* bünténynek essett áldozatul. *Hivatalosan megállapították az öngyilkosságot*. Konstátálták azt is, hogy az öngyilkos mielőtt beleugrott a szeszartányba, a szemét és száját zsebkendővel bektötte, valószínűleg azért, hogy ne érezze a nagy tömeg szesznek kellemetlen szagát. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitette a rendőrség, ahol holnap fel-ogják boncolni.

A gyárban természetesen nagy lett a rémület a borzalmas felfedezésre, mert mintegy hatszáz hektoliter szesz vált így értéktelenné s az öngyilkos a halálával is érzékeny kárt okozott a cégnek.

SPORT.

* **Tátra-lomnici löversenyek.** A tátra-lomnici löversenyek mai, utolsó napja nagy számú Budapestre oda rándult sportközönség jelenlétében

folyt le. A nap 16száma az 50.000 koronás Kárpát-díj volt, mely szenzációs eredménnyel végződött. A díjat ugyanis *Kamorosan* nyerte meg *Belvedere* és *Pompadour* ellen. A második 16 lovas által nekilovaglás miatt beadott órásnak az igazgatóság azonban helyt adott és így lovag Wiener-Welten eszett az értékes díjtól és *Captain Georgenak* jutott kiváló klasszisu kétvése, a Bona Vistától származó *Belvedere* révén. *Belvedere* legnagyobb outsider volt. A nap többi futama mi érdekeset sem nyújtott és így a részletes eredményre utalunk.

A részletes eredmény a következő:
I. **Eladók handioapja.** Díj 1800 korona. Távo-lság 2400 méter. **Geist G. Adriano** (Ross) első, gróf Orsich P. Csittja (Gilchrist) második. Egyedi L. Stroheuerje (Schlack) harmadik. Azután: **Szabás**, Patgóf. Totalizátor: 10: 62. Helyfoglalások: I. 50: 118. II. 50: 132.

II. **Kétévesek eladóversenye.** Díj 2000 korona. Távo-lság 1100 méter. **Báró Königswarter H. Wassererje** (Adams) első, gróf Degenfeld I. Sparrafuella (Wilton) második, **Mr. Brooke** Gírja (Cleminson) harmadik. Azután **Tohú, Loikoki, Cuncator**. Totalizátor: 10: 15. Helyfoglalások: I. 50: 62. II. 50: 75.

III. **Kárpát-díj.** Díj 6000 korona. Távo-lság 1200 méter. **Capt George Belvedere** (Southey) első, **Péchy A. Pompadourja** (Tarl) második, gróf **Károlyi I. Takarosa** (Black) harmadik, azután: *Kamorosan*. Totalizátor: 10: 54. Helyfoglalások: I. 50: 88, II. 50: 86. *Kamorosan* félhosszszal nyert, de diszkvalifikáltak.

IV. **Beaten-handioapja.** Díj 1000 korona. Távo-lság 1600 méter. **Mr. Redgrey Karmester-e** (Bullford) első **Liptai B. Ex lex-je** (Adams) második. Gróf **Bathány** Oppositio-ja (Huxtable) harmadik. Azután: **Csendes, Baedecker**. Totalizátor: 10: 16. Helyfoglalások: I. 50: 88 II. 50: 74.

V. **Eladóverseny.** Díj 2000 korona. Távo-lság 2200 méter. Gróf **Wenckheim D. Vak Bottyanja** (Smejd) első, gróf **Orsich P. Teuff** Teuffa második, gróf **Andrássy T. Garamya** harmadik. Totalizátor: 10: 24.

VI. **Kétévesek beaten handioapja.** Díj 2000 korona. távo-lság 1000 méter. **Ferdinándy B. Aventura** (Slack) első, **Degenfeld Atalaya**-ja (Wilton) második, **Mr. Brooke** Tanbetyár-ja (Cleminson) harmadik. Azután: **Cartell, Menyök, Pardey**. Totalizátor: 10: 52.

TAVIRATOK.

Belgrád, augusztus 11. A ma itt megejtett pótválasztásoknál a két kormányjelöltet, *Radovanovic* Milio főiskolai tanárt és *Parlovic* Milán nagykereskedőt 1731 szavazattal megválasztották. A független radikálisok listájára 1166, a liberálisokéra 207 szavazatot esett.

London, augusztus 11. Milner kormányzó délután a Saxon-hajón Southamptonból visszautazott Fokvárosba.

Antwerpen, augusztus 11. A *Metropole* jelentése szerint az *Albertville* gőzös új híreket hozott a Mongó-területről, melyek szerint a batatóiak ismét mutatkoznak a keleti részekben. Hír szerint, a Kulu-területen felkelés tört ki és a csapatok üldözik a felkelőket.

A kínai bonyodalom.

London, augusztus 11. A Reuter-ügynökség jelenté Pekingből e hó 10-ikéről: A követek utolsó ülését békülény kedv jellemezte. A követek remélik, hogy néhány nap múlva, ha kormányaikkal táviratilag érintkeztek, a jegyzőkönyvet aláírhatják. A tarifa két hóval az aláírás után lép hatályba. Ma megállapodtak abban, hogy az aláírás után 10 nappal lerakott árak, tekintet nélkül az érkezés időpontjára ne essenek a tarifa alá. A vám kevés kivétellel az érték 5%-a lesz. A 10%-os vám kérdése a és a likin-illetékek eltörlése előreláthatólag jövőbeli tárgyalások anyaga lesz.

Venezuela és Columbia.

New-York, augusztus 11. A *venezuelai fő-konzul Castro* elnököt a következő, augusztus 7-iki keletü táviratot kapta: „A második kolumbiai betörés teljesen visszaverett. 22.000 katona védi a határt.” A konzul azt hiszi, hogy e hírből a felkelés befejezése vehető ki.

Carraos, augusztus 11. A kolumbiai követség tagjai holnap elutaznak innen.

Közuti sztrájk Rómában.

Róma, augusztus 11. A közuti vasutak alkalmazottai ma sztrájkba léptek. Béremelést követelnek és más konoessziókat. A sztrájk dacára az utcákon több lovasut és villamoskocsi közlekedik a rendőrség oltalma alatt.

Napirend.

Napló. Hétfő, augusztus 12. — Római katolikus: Klára sz. — Protestáns: Klára. — Görög-orosz: (július 30.) Szila. — Zsidó: Ab. 27. — Nap két: 4 óra 36 percor. — Nyugszik 6 óra 59 percor. — Hold két: reggel 2 óra 28 percor. — Nyugszik: délután 5 óra 31 percor.

FOVAROSI NYARI SZINHAZ.

Hétfő, 1901. augusztus 12-én.

Cyrano de Bergerac.

Emantikus dráma 5 felvonásban. Irta: Edmond Rostand. Franciából fordította: Abrányi Emil.

Kezdeté 7 órakor.

VÁROSLEGYI SZINKÖR.

Hétfő, 1901. augusztus 12-én.

Ócska brigádéros.

Látványos bohóság énekkel és táncsal egy próloggal és 4 felvonással. Irta Feld Mátyás. Zenéjét összeállította Barina Zsó.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

KISFALUDY SZINHÁZ.

Hétfő, 1901. augusztus 12-én.

Nincs előadás.

ÓS-BUDAVARA

Ma, hétfőn, esti 6 órától reggeli 4 óráig

nyeres kiváltság mellett

nagysikerű remek varieté-műsor

A Kortintéri nagyszínpadon. Még csak rövid ideig.

Versenyen kívül! Páratlan tetszés!

The Louisiana Amazon Guard

világhírű 6 délamerikai nővér énekes és táncosnő. Először Európában. Felleltek továbbá Harry Lamore, a fennemlélt

színművész, Angelo Olivotto, Siders Gordon angol zenesztár, Kilaris és Fordant, Pietro Basalari és a többi

ujjan szerződötteti különlegesség.

A m. kir. hpesti honvéderületi zenekar hangversenye.

A „Folies-Caprice” vendéjátéka.

BENALI-BEY varázsszínháza

Számos érdekes szórakozás.

Megelőző 60 fillér. Gyermeknek 12 éven alól 20 fillér. A

kedvezményes jegyek minden föszében.

A földalatti vilamoson éjjel 1/2 óráig közlekedik.

Társaskocsi egész éjjel.

Fővárosi Orfeum

(Nagymező-utca 17.)

WALDMANN IMRE

IGAZGATÓ

Tökéletesen új szénlyezet, hűtő konyha.

oicó árak.

MEGNYILIK augusztus 15-én

Szabadalom.

A m. kir. belügyminiszterium által 1900. évi március

hó 21-én 28722. szám alatt jóváhagyott alapszabályok szerinti

működő és tagjai fölött fejelemű ellenőrzést gyakorló

Magyar Hites Szabadalmi Ugyvivők Testülete

tagjait, kik aszerint a m. kir. szabadalmi hivatal, illetve

a kereskedelmiügyi m. kir. miniszter fejelemű főhatóságra

alá is tartoznak, mindennemű szabadalmi és iparvédelmi

ügyek elintézésére ajánlja.

A testület tagjai:

Bernauer Zsigmond (Dr. Szilasi és Bernauer) VII., Kerepesi-ut 32. Bötöskey Pál V., Fűrdő-utca 1. s. Kalmár Jakab (Kalmár J.) VII., Kerepesi-ut 44. s. Kelemen M. István (Kelemen és tsa.) VII., Hotel Royal B. Meller Ernő

VII., Erzsébet-körút 13. Neufeld Armin VIII., József-körút 8. sz. Schön Fülöp (Schön F.) VII., Erzsébet-körút 19. Dr. Szilasi Jakab (Dr. Szilasi és Bernauer VII., Kerepesi-ut 32.

Durbints sógor

Mert mondom, ha már irak könyvet alórn is, gyorsorri is, miért ne lehetne könyv a sógorri is? Vagy más szoval ez a könyv főképpen a Durbints sógorral foglalkozdik, benne van a sógor

szethalála is meg más efféle kesorves történetek.

Egy könyv 1 forint.

Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, József-körút 18.

Fairbanks

mérleg és gépgyár r.-t.

Budapest, Andrásy-ut 14.

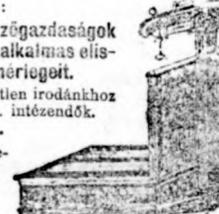
Gyár: Váci-ut 156.

ajánlja:

Szőlő, bor és mezőgazdaságok czéljaira kiválóan alkalmas elismert kiúno mérlegét.

Megrendelések közvetlen iródnakhoz Andrásy-ut 14 sz. intézendők.

Gazdasági egyesületeknek tetszőes árkedvezményben részesítettek.

ÁLLAMI FELÜGYELET ALATTI Gerő Ferenc katona előkészítő-iskolája az egyéves önkéntességi képesítő vizsgára.

VI., Nagy János-utca 3. szám.

Ezen több év óta fennálló és szép sikerrel működő iskola előkészít 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamon az önkéntességi vizsgára kiváló középiskolai tanárok közreműködésével olyan ifjakat, kik az önkéntességre jogosító érettségi bizonyítvánnyal nem bírnak. Részletes ismertető hivatalra küldetik. — Beiratás naponta délután 4-7 óráig.

Vidékiek részére internatus.

Öt érdekes könyv!

Babona és varázslat. (A legrégibb időkötől a jelenkorig). A spirítuszok, misztikum a tudományvilágításában. Irta: Dr. Lehmann Alfred, a kopenhágai egyetem tanára. Fordította Dr. Ranschburg Pál. 75 ábrával. Köt. kötet, vászonkötésben. Ára 12 korona.

Élőadások az idegélet világából. Irta: Dr. Lauenauer Károly. A nemrég elhunyt kiváló tudós legjobbnépszerű munkája. Öt táblával és 62 képpel. Egy kötet, vászonkötésben. Ára 4 korona.

Mind az öt mű a K. M. Természettudományi Társulat kiadása. A madarak hasznáról és káráról. Irta: Herman Ottó. Képekkel ellátta: Csörgőy Titusz. Száz képpel. Ára 3 korona.

Megrendelhető Lampel Róbert (Wodianer és fia) és kir. udvari könyvkereskedésében Budapest, Andrássy-ut 21.

A magyar birodalom állatvilága. A magyar birodalomból eddig ismert állatok rendszeres listája. III. Arthropoda. Magyar és latin nyelven. Ára 35 korona.

meteorológiai műszerek és elemek. Irta: Dr. Alföldy Dénes. 28 ábrával és 9 táblával. Egy kötet, vászonkötésben. Ára 4 kor. 60 fill.

Ajtók és ablakok

nagy választékban, nagyon olcsón kaphatók

Wiener A. utódánál

Külső úttól 123., a régi várművel szemben.

Zongora,

rövid, keresztúros, korvász használt, sürgősen eladó. VII., Kerepesi-ut 64. 1. emelet, ajtó 11. Megtekinthető délután 11-12 óráig, délután 2-6 óráig.

Zongora,

Kramer-féle, kitűnő hangu, júányosan eladó. Megtekinthető délután 2-6 óráig. Nefelejcs-utca 15. 1. II.

Zongora

fokote, keresztúros, korvász használt, díszes kiállítású 250 frírt eladó. Fodor, Donányi-utca 96. sz. III. em. ajtó 12. Megtekinthető csak reggel 8-9-ig.

A ki hegedűt,

cimbalmot, harmonikát, mechanikai hangszereket, vagy zongorát akar venni, kérjen árjegyzéket Sternberg Armán és Testvére cs. és kir. udv. hangszergyárosoktól Kerepesi-ut 38. mely egy minden körül külön illusztrált árjegyzéket küld teljesen díjlan.

Valódi Echo-Phonograph,

teljes felszereléssel együtt 20 frt, gyönyörű megrendelhető hangorok, dréja frt 150, tres hengerek dréja 80 frt. Sternberg Armán és Testvére cs. és kir. udv. hangszergyárosok Phonograph-osztályában, Károly-körút 16. községi Lajosa-utca sarkán. Zeneoltára.

FOGAKAT a legjobban és legolcsóbban befizest és

KOVÁCS J. BUDAPEST, Károly-körút 9. II. em. 8. Az állami hivatalnokok szélítője. Vidékiek 24 óra alatt kioligítottak.

Gazdasszonyoknak,

vagy szakácsnőnek ajánlunk szerény feltételek mellett ügyes, szorgalmas asszony, aki csak azt kéri, hogy öt éves kis leánykájáért mellette maradjon. Ajánlatokat „Beosztás” jelző alatt kér a kiadóhivatalba.

Jogi alap

vizsgálja, vagy szigorútan előkészít iratokon is e téren juttas Dr. Juris ügyvédjélt. Ajánlatot kér Doktoratus címen a kiadóhivatalba. 3806

Gyakornoknak

könyvelő mellet ajánlunk egy 5 reált és két kereskedelmi végzet szerény igényű fiatal ember. Szíves megkereséssel Schvartz Nándor Buda, II., Széna-tér 1. II. em. címre kérek.

Kitűnő ruhavarrónó

munkát vállal méretekül díjazásért. Cím: Bnna, II. ker. Széna-tér 1. sz. II. em. 23.

Égyes

fitő készítő. Ki mindhá a legelőbb feltételekben dolgozott, mértékesített új munkát és javításokat a legjobban és legolcsóbban olgatók, esetleg iratokon is vállal munkát. Cím: Elbogen Józsa, Holló-utca 1. II. em. 34.

1510 telek

X. kerület, Maglódi-úton, villanyos közlekedés, 3 perces távolság a Polgári-szertől, gyári célra igen alkalmas, igen kedvező feltételek mellett eladó vagy elcsereztendő, Levélek H. J. J. jelző alatt a kiadóba keretnek.

Kerékpárokat és alkatrészeket

80% árszállítással szállítunk privátoknak is.

I. r. 1.150 gumm frt 5.50 6.4. — belső gummi — 3. — 2.25 angol nyergo — 3.25 — 2.50 Acetylen lámpa — 8.25 — 2.50 csaj lámpa — 1.25 — .95 angol oszlop — .75 — .50 lámpapumpa — 2.30 — 1.90 amerikai pedálók — 3.25 — 2.75 teljes fűk. — — — 2.25 — 1.90 Forgatónyel, fűk. — 40. — 34 Valamint minden itt fog nem sorolt kerékpár- és ir. Árjegyzék ingyen. Saját javító műhely. Irásért a kerékpár 35 frtől feljebb.

Láng Jakab és Fia

az angol Helical Premier és Champion kerékpárgyárak főgyártói.

Budapest, József-körút 41. és főúti Rottenbiller-utca 1.

REMEKIRŐK KÉPES KÖNYVTÁRA. A magyar és világirodalom kincsesháza. Szerkeszti: RADÓ ANTAL. Nemzetünk műveltsége immá: hála istennek annyira megerősödött, hogy alig van e hazában család, amely butorságra szelíthetően eszenek ne tartana a könyvszekrényét vagy legalább a szerény könyvszekrényét. De azaz sok helyütt nincsenek még tisztában, milyen könyvek vannak a helyre? Nos hát, e kérdésre csak egy válasz lehet: az eszladi könyvtárba első sorban azok a könyvek válnak, melyek az emberi szellem termékeinek szívet-javát teszik, a melyeket élvezkedő, évszázadok, vagy legalább nemzedékek magasztalása hirdető szövegek, melyeket így a mult már ugyszolyan szentisített, melyeknek ismerete nélkül iskolázott embert képzelni sem lehet. Azokat az irókat, kik ilyen könyveket tudtak teremteni, klasszikusoknak, magyar szóval remekíróknak hívjuk. Ezek az irók azok, kiknek munkái nem hiányozhatnak egyetlen művelt házból sem. E remekírók legjobb alkotásait fog állani az a Remekírók Képes Könyvtára, melyet az alábbi czeg megindított, s melynek külső díszje is mezt lesz azokhoz a szellemi kincséhez, melyeket tartalmazni fog. Természetes, hogy mindenek előtt a magyar irodalom nagy neve: fogjak ékesíteni e gyűjteményt. Zrínyi Miklóstól Petőfi Sándorig a hány deszó arja volt nemzetiunknek: valamennyi ott lesz e sorozatban. Ott lesz könyvünk élen arcképek, ott lesz éretkek rajza, a legkiválóbb szakemberek tollából, ott lesz jegyzetek és magyarázatok formájában minden, a mi teljes megértésükhez szükséges. De e lehet-e em ennyivel, pusztán nemzetünk irodalmának ismeretvéd? Azok a nagy nevek, melyek idegen országok költészeinek buszkesége, hívnyozhatnák-e a művelt magyar család könyvtárából? — Nem! Homer, Szokszere, Góthe s még sokan mások nem pusztán egyetlen nemzetét; a világirodalom herosai ok, kiket minden nemzet magavéde lelt, átlítette őket nyelvébe. Ezeket is adnia kell Képes Könyvtárunknak: meglovó fordításban, a hol van ilyen jó, új fordításban, a hol a meglovók elavultak vagy más okokból nem meglovók. S itt sem fog hiányozni minden ról elől az arckép, a magvns bevezetés éjeteről és munkásságáról, valamint nem fognak hiányozni a főeseg jegyzetek, melyek azt a művet könnyen megérthetővé teszik mindenkire nézve. Mindkét részt vállaltunknak, a magyar remekírókat épny, mint az idegeneket, képekkel díszítjuk. Ez illusztrációk nemcsak az olvasó képzelőtehetségének lesznek segítségére, elébe varázsolva a költői munkák legszebb részét: hanem mint először magyar művészek rajzai, önmagukban is értékesek lesznek. A könyvek, természetesen, mind egyforma alakban, egyforma szep és tiszta nyomással és egyforma díszes bekötési táblában jelennek meg, rajta az illékő ró arany-domborművel medallion-arcképekkel. Így a könyvszekrénynek meglekő tartalma mellett, hanem külsejüknél fogva is feltűnő dikkessége lesznek. Noha a vállalat fontosbái programja szerint a Remekírók Képes Könyvtára egységes, szerves gyűjtemény lesz: mindazonáltal az egyes remekírók költésze is, mint teljes, befejezett munkák kerülnek könyvnyomra. Semiképen lesz könytelen minden kötetet megvásárolni, eliebben mindenki megvehet egy-egy remekírók magzában is. A kötetek ára a lehető legolcsóbb lesz. Ára egy-egy illusztrált kötetnek úgyve legloebb 3 kor., díszítetkben 5 korona, de ez a esetleg ár is szabadságban lesz a vevőknek részletekben fizetésben. Minden ilyen nagy kötet megjelölése van terbe véve, de remélhetőleg ennél többet is fogunk közbehozni. Az eddig megjelent két első kötet, Petőfi Összes Köteményel, kapható minden hazai könyvkereskedésben. A vállalat úgy a maga teljességében, valamint kötetenként kitűnő kéttőn is, megrendelhető minden könyvkereskedésben.